

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
KRIMINĀLTIESISKO ZINĀTŅU KATEDRA

**DEKRIMINALIZĀCIJAS BŪTĪBA, AKTUALITĀTE UN
PROBLEMĀTIKA**

BAKALaura DARBS

Autors: **Mārtiņš Dāvis Burka**

Studenta apliecības Nr.: mb019090

Darba vadītājs: lektore Evija Vīnkalna

RĪGA 2024

ANOTĀCIJA

Dekriminalizēšana ir aktuāls jautājums mūsdienās, tāpat kā tas ir bijis aktuāls jau izsenus. Dekriminalizēšana mūsdienās ir vērsta uz Krimināllikuma atvieglošanu, tādā veidā atvieglojot prokuratūras, tiesu un policijas noslodzi. Dekriminalizācijas mērķis ir mazināt smagu un sevišķi smagu noziedzīgu nodarījumu skaitu izslēdzot kriminālpārkāpumus no Krimināllikuma, lai atbildīgo iestāžu darbinieku laiks, valsts finansējums tiktu novirzīts uz smagu un sevišķi smagu noziegumu atklāšanu, izmeklēšanu un novēršanu. Cits dekriminalizēšanas gadījums ir saistīts ar kriminālpārkāpumiem, kuri attīstoties sabiedrībai ir novecojuši, vairs sabiedrībā reāli nepastāv, vai arī sabiedrības uzskats par tiem ir mainījies, un nav konstatējams sabiedrības aizsargāto intresu aizskārums vai apdraudējums. Latvija nav izņēmums un, pārējot no Latvijas Kriminālkodeksa uz Krimināllikumu tika dekriminalizēts 21 pants, kā arī no Krimināllikuma spēkā stāšanās brīža ir dekriminalizētas vairākas tiesību normas.

Bakalaura darba mērķis ir skaidrot dekriminalizācijas jēdzienu kopsakarā ar kriminālatbildības un kriminalizēšanas jēdzieniem, analizēt un pētīt Latvijā dekriminalizētās tiesību normas, noskaidrot aktuālos dekriminalizēšanas jautājumus.

Bakalaura darba uzdevumi ir skaidrot dekriminalizēšanas, kriminalizēšanas un kriminālatbildības jēdzinus, pētīt dekriminalizācijas vēsturi un attīstību Krimināllikumā, noskaidrot dekriminalizācijas aktuālos jautājumus šobrīd, analizējot tos un salīdzinot ar ārvalstu tiesu praksi, izmantojot tiesību aktus, publikācijas un tiesu praksi, veikt pētniecisko interviju ar dažādiem valsts institūciju pārstāvjiem par dekriminalizācijas aktuālajiem jautājumiem. Secināt kādi ieguvumi ir iespējami no dekriminalizēšanas un izteikt preikšlikumus, lai pilnveidotu normatīvo regulējumu Latvijā.

Atslēgvārdi: dekriminalizēšana, kriminalizēšana, Krimināllikums, grozījumi, zādzību, krāpšanu, piesavināšanos nelielos apmēros dekriminalizēšana, psihotropo un narkotisko vielu lietošana, glabāšana un realizēšana nelielos apmēros dekriminalizēšana.

ANNOTATION

Decriminalization is a topical issue today, just as it has been relevant for a long time. Decriminalization today is aimed at easing the Criminal Law, thereby easing the workload of the prosecutor's office, courts and police. The goal of decriminalization is to reduce the number of serious and especially serious criminal offenses by excluding criminal offenses from the Criminal Law, so that the time of the employees of the responsible institutions, state funding would be directed to the detection, investigation and prevention of serious and especially serious crimes. Another case of decriminalization is related to criminal offenses that have become obsolete as society develops, no longer really exist in society, or the public's view of them has changed, and no infringement or threat to the interests protected by society can be detected. Latvia is no exception and, moreover, 21 articles were decriminalized from the Latvian Criminal Code to the Criminal Law, as well as several legal norms have been decriminalized since the Criminal Law came into force.

The aim of the bachelor's thesis is to explain the concept of decriminalization in connection with the concepts of criminal liability and criminalization, to analyze and study the legal norms decriminalized in Latvia, to clarify the current issues of decriminalization.

The tasks of the bachelor's thesis are to explain the concepts of decriminalization, criminalization and criminal liability, to study the history and development of decriminalization in the Criminal Law, to clarify the current issues of decriminalization by analyzing them and comparing them with foreign case law, using legal acts, publications and case law, to conduct a research interview with representatives of various state institutions on the current issues of decriminalization. To conclude what benefits are possible from decriminalization and to express recommendations for improving the regulatory framework in Latvia.

Keywords: decriminalization, criminalization, Criminal Law, amendments, decriminalization of theft, fraud, embezzlement in small amounts, decriminalization of the use, possession and sale of psychotropic and narcotic substances in small amounts.

SATURS

IEVADS.....	5
1. DEKRIMINALIZĀCIJAS, KRIMINALIZĀCIJAS UN KRIMINĀLATBILDĪBAS JĒDZIENS.....	8
2. DEKRIMINALIZĀCIJA KRIMINĀLLIKUMĀ.....	14
3. DEKRIMINALIZĀCIJAS AKTULITĀTES LATVIJĀ.....	26
3.1 Zādzību, krāpšanu, piesavināšanos nelielos apmēros dekriminalizēšana latvijā.....	26
3.2 Par psihotropo un narkotisko vielu lietošanu, glabāšanu, realizēšanu nelielos apmēros personīgos nolūkos dekriminalizāciju latvijā.....	32
4. MARIHUĀNAS DEKRIMANILIZĒŠANA NĪDERLANDĒ UN CITĀS PASAULES UN EIROPAS VALSTĪS.....	39
KOPSAVILKUMS.....	46
IZMANTOTO AVOTU SARAKSTS.....	47
PIELIKUMS.....	52

IEVADS

Dekriminalizācija ir aktuāls jautājums gan šodien, gan bijis jau izsenus. Kā pieņemt, kuri noziedzīgi nodarījumi un pārkāpumi pret sabiedrības drošību, valsts pārvaldi, personas veselību un citi, ir uzskatāmi par krimināli sodāmiem, kuri nē, par kuriem pēc samērīguma principa būtu piemērojams administratīvais sods. Nereti nodarījumi, par kuriem ir bijusi kriminālatbildība, jaunākos laikos ir dekriminālizēti, vai otrādi, kuri ir bijuši sabiedrībai pieņemami un pat pašsaprotami, ir jaunākos laikos kriminalizēti. “Dekriminalizācija ir likumdošanas process, kad kādu darbību vai bezdarbību, kas pēc spēkā esošā likuma atzīta par noziedzīgu nodarījumu, atzīst par krimināli nesodāmu.”¹

“Par tiesību pārkāpumiem persona var tikt saukta pie administratīvās atbildības, vai atsevišķos gadījumos radušos problēmu starp pusēm var kārtot civiltiesiskā kārtībā, taču gadījumos, kad tiek nodarīts īpaši liels kaitējums ar likumu aizsargātām interesēm, persona tiek saukta pie kriminālatbildības.”² Protams, ka kriminālatbildību par tādiem nodarījumiem, kā slepkavība nedekriminalizēs, vismaz pie vesela saprāta cilvēks to neuzskatīs par pieņemamu un nesodāmu rīcību, bet citos noziedzīgos nodarījumos ir saskatāms, ka nākotnē tos varētu dekriminālizēt, piemēram, psihotropo vielu lietošana, uzglabāšana un tirdzniecība, vai tikai kādas konkrētas narkotiskās vielas dekriminālizēšana, kā tas ir daudzās pasaules un pat Eiropas valstīs ar marihuānas dekriminālizēšanu. Piemēram, 2021. gadā Malta legalizēja marihuānas lietošanu un audzēšanu personīgiem nolūkiem, 2023. gadā Luksenburga legalizēja marihuānas lietošanu un audzēšanu personīgiem nolūkiem, kā arī 2024. gadā Vācija legalizēja marihuānas lietošanu un audzēšanu personīgiem nolūkiem.³ Kā arī Amerikas Savienotajās valstīs marihuāna ir dekriminālizēta federāli.⁴

Mūsdienu sabiedrība arvien vairāk un vairāk runā un popularizē tematus, kas agrāk sabiedrībai vai precīzāk tās daļai bija nepieņemami, kas ciešā saskarsmē ir ar reliģiju un baznīcu, bet kā mūsdienu sabiedrībai, kurai raksturīgi raudzīties uz lietām caur zinātnes prizmu, daudzas deviācijas ir pieņemama norma. “Deviācija ir uzvedības novirze no normas.”⁵

Laiki mainās, sabiedrība mainās, aug un attīstās, tāpat likumam jābūt piemērotam katrai sabiedrībai, kurai katrai ir savi uzskati, ideoloģija, zinātnes attīstība un morāle, tādēļ arī likumi

¹ Tezaurs definīcija, pieejams: <https://tezaurs.lv/dekriminaliz%C4%81cija:1> [aplūkots 12.11.2024]

² Uldis Krastiņš. Krimināltiesību teorija un prakse. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2009, 23.lpp.

³ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction “Cannabis laws in Europe”, pieejams: https://www.euda.europa.eu/publications/faq/cannabis-laws-europe-questions-and-answers-for-policy-making_en [aplūkots 12.11.2024]

⁴ 117th CONGRESS 2d Session H.R.3617, In the senate of the united states, 2022. gada 4. aprīlis, AN ACT, pieejams: <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/3617/text> [aplūkots 12.11.2024]

⁵ Tezaurs definīcija, pieejams: <https://tezaurs.lv/devi%C4%81cija:1> aplūkots [08.10.2024]

katrai sabiedrībai būtu piemēroti citi. Krimināllikums kopš tā pieņemšanas 1998. gada 17. jūnijā ticis grozīts astoņdesmit divas reizes, tajā iekļaujot gan jaunus krimināltiesību institūtus, gan veicot izmaiņas vispārīgās un sevišķās daļas tiesību normās, gan veicot normu kriminalizāciju un dekriminalizāciju.⁶

Bakalaura darba mērķis ir izprast dekriminalizācijas jēdzienu un kriminālatbildību, kas ir dekriminalizācija, kas raksturo dekriminalizāciju un kriminālatbildību, kāpēc tā iestājas, kādas intereses Krimināllikums aizsargā un kopumā sabiedrības ieguvums no Krimināllikuma un dekriminalizācijas. Jāsaprot dekriminalizācijas process, vai tas ir garš un sarežģīts, vai tomēr pavisam vienkāršs likuma grozījums. Analizēt spēkā esošo Krimināllikumu, kā arī tā grozījumus, sociālas un valsts iestāžu praktiskas problēmas, kuras ir iespējams risināt ar dekriminalizāciju un nonākt pie kopsavilkuma un priekšlikumiem Krimināllikuma pilnveidošanai.

Bakalaura darba uzdevumi mērķa sasniegšanai:

- 1) kriminālatbildības un dekriminalizācijas jēdziena skaidrošana
- 2) pētīt dekriminalizētās tiesību normas Krimināllikumā
- 3) izpētīt Latvijas republikas tiesu praksi, salīdzināt statistikas datus saistībā ar dekriminalizāciju
- 4) noskaidrot aktuālos dekriminalizācijas jautājumus Latvijā
- 5) padziļināti analizēt Latvijā aktuālākos dekriminalizācijas jautājumus
- 6) salīdzināt Latvijā aktuālākos dekriminalizācijas jautājumus ar ārvalstu piemēriem
- 7) izvirzīt priekšlikumus aktuālākajiem dekriminalizācijas jautājumiem un noteikt ieguvumus.

Bakalaura darba izstrādē tika izmantotas vairākas zinātniskās pētniecības metodes: vēsturiskā metode – pētot dekriminalizāciju krimināltiesiskajā regulējumā gan Latvijā, gan citās valstīs, analītiskā metode – analizējot satastiski tiesu praksi kopā ar noziedzīgo nodarījumu skaitu, salīdzinošā, salīdzinot Latvijas un ārvalstu dekriminalizāciju krimināltiesiskajos regulējumos, aprakstošā metode – aprakstot aktualitātes, autora viedokli un izvirzot priekšlikumus, kā arī interviju metodi, intervējot dažādu varu atzaru pārstāvjus, iestāžu pārstāvjus un kvalitatīvā metode – iegūstot publiski pieejamo informāciju un izdarot secinājumus.

Bakalaura darba pirmajā nodaļā tiks izpētīti dekriminalizācijas un kriminālatbildības jēdzieni, izmantojot juridisko literatūru, Latvijas Republikā spēkā esošos normatīvos aktus. Otrajā nodaļā tiks pētīta dekriminalizācija Krimināllikumā, izmantojot spēkā esošos un spēku

⁶ Krimināllikums: LV likums. Pieņemts: 17.06.1998 [aplūkots: 04.01.2025]

zaudējušus normatīvos aktus, kā arī tiesu praksi un analītiskos datus. Trešajā nodaļā tiks noskaidroti aktuālie jautājumi Latvijā par dekriminalizāciju, izmantojot, literatūru, publiski pieejamos ekspertu viedokļus, tiesu praksi kā arī intervijās iegūtos viedokļus. Trešās nodaļas apakšnodaļās tiks padziļināti pētīti aktuālākie dekriminalizācijas jautājumi, izmantojot tiesu praksi, spēkā esošos un spēku zaudējušus normatīvos aktus. Ceturtajā nodaļā tiks pētīta ārvalstu prakse sakarā ar Latvijas Republikā akutālajiem dekriminalizācijas jautājumiem, pētot ārvalstu normatīvos regulējumus un tiesu praksi.

1. DEKRIMINALIZĀCIJAS, KRIMINALIZĀCIJAS UN KRIMINĀLATBILDĪBAS JĒDZIENS

“Dekriminalizācija ir likumdošanas process, kad kādu darbību vai bezdarbību, kas pēc spēkā esošā likuma atzīta par noziedzīgu nodarījumu, atzīst par krimināli nesodāmu.”⁷

Šis jēdziena skaidrojums nosaka tikai to, ka nodarījums tiek izslēgts no Krimināllikuma, bet nepaskaidro vai nodarījums tiek pārkvalificēts, vai tiek pēc būtības legalizēts pilnībā, vai kā citādāk tiek noregulēts tiesību aktos.

Jānis Kāršenieks žurnālā “Jurista Vārds” dekriminalizāciju definē šādi – “Dekriminalizācija ir noziedzīgu nodarījumu juridiskā pārkvalifikācija administratīvos, disciplināros pārkāpumos, vai jebkāda cita veida prettiesiskās darbībās.”⁸

Autors definējot dekriminalizāciju ir sašaurinājis definīciju, nosakot, ka nodarījums tiek pārkvalificēts administratīvos vai disciplināros pārkāpumos, vai kāda cita veida prettiesiskās darbībās, kas tiek īstenots praksē un ir precīzāka definīcija.

Jānis Baumanis doto definīciju papildināja žurnālā “Jurista Vārds” – “Dekriminalizācijas rezultātā darbība vai bezdarbība, par kuru tika paredzēta kriminālatbildība, vispār var tikt izslēgta no tiesībpārkāpumu klāsta.”⁹

Autors nav izslēdzis, definējot dekriminalizāciju, ka nodarījums var būt izņemts no tiesībpārkāpumu regulējošām normām vispār, bet atstājot vietu civiltiesiskiem strīdiem vai arī domājis pilnīgu legalizēšanu, jo, lai legalizētu kādu darbību vai bezdarbību, kura pirms tam ir bijusi krimināli sodāma, ir jāiziet dekriminalizācijas process, jo, neraugoties uz vienkāršo definējumu, ir jātaceras par pārejas noteikumiem un noteikumiem, kuri attiecas uz jau sodītajām personām sakarā ar labvēlīgāka likuma atpakaļejoša spēka principu, kas ietverts Krimināllikuma 5. pantā. Krimināllikuma 5. panta otrā daļa nosaka, ka “likumam, kas atzīst nodarījumu par nesodāmu, mīkstina sodu vai ir citādi labvēlīgs personai, ja vien attiecīgajā likumā nav noteikts citādi, ir atpakaļejošs spēks, proti, tas attiecas uz nodarījumiem, kas izdarīti pirms attiecīgā likuma spēkā stāšanās, kā arī uz personu, kura izcieš sodu vai izcietusi sodu, bet kurai saglabājusies sodāmība.”¹⁰ Kā arī juridiski garš process, piemēram, ir marihuānas dekriminalizācija, jo jāizvērtē dekriminalizētais narkotisko vielu apjoms, jānošķir lietošana no

⁷ Tezaurs definīcija. Pieejams: <https://tezaurs.lv/dekriminaliz%C4%81cija:1> [aplūkots 12.11.2024.]

⁸ Jurista vārds. Pieejams: <https://juristavards.lv/doc/269923-noziedzigu-nodarijumu-dekriminalizācijas-ipatnības-un-ar-to-saistītas-problemas/> [aplūkots 12.11.2024.]

⁹ Jurista Vārds. Pieejams: <https://m.juristavards.lv/doc/226373-dekriminalizācija-ka-pirmstiesas-izmeklesanu-ietekmejoss-faktors/> [aplūkots 12.11.2024.]

¹⁰ Krimināllikums. LV likums. Pieņemts: 17.06.1998 [aplūkots: 12.11.2024.]

uzglabāšanas un pārdošanas, vai ārstniecības nolūkos lietošana būtu legāla, tad jāgroza likumi par medikamentu apriti, kā arī audzēšanas noteikumi, jāizstrādā licences, jāizvērtē administratīvie noteikumi un pārkāpumi, civiltiesiskie strīdi, nodokļi utt. Dekriminalizācijas procesā rodas daudzi citu likumu noregulējumu problēmjaucājumi, tas, protams, ir arī atkarīgs no dekriminlizācijas robežām, ja to dekriminlizē un par pārkāpumu paredz administratīvo atbildību, tad problēmjaucājumi būs par jau notiesātajiem un par precīzu un norefulētu atbildību administratīvajo pārkāpumu regulējošajos tiesību aktos.

Ņemot vērā iepriekšminēto, tad, precīzu definīciju var iegūt aplūkojot visus iepriekš minētos definējumus kopsakarā. Dekriminalizācijas definīcija nav plaša vai izvērsta, toties procesuālās darbības, kuras tā raksturo, var būt sarežģītas, kā arī izvērtējums un aspekti, kuri būtu vērā ņemami, var būt plaši. Dekriminalizāciju var uzskatīt par Krimināllikuma pilnveidi, jo tā ir saistīta ar ekonomiskiem un sociāliem stāvokļiem valstī un Latvijas gadījumā Eiropas Savienībā, lai nodrošinātu vienlīdzīgu tiesisku noregulējumu starp valstīm Eiropas Savienības robežās, notikumiem, ideoloģijām un uzskatiem sabiedrībā, un būtiskākais, lai panāktu tiesiskumu un taisnīgumu demokrātiskā valstī un aizsargātu Latvijas Republikas Satversmē noteikto, ka “ikvienam ir tiesības uz brīvību un personas neaizskaramību. Nevienam nedrīkst atņemt vai ierobežot brīvību citādi kā tikai saskaņā ar likumu.”¹¹ Citas Latvijas Republikas Satversmē noteiktās VIII nodaļā cilvēka pamattiesības ir būtiskas, izvērtējot, vai kāda darbība vai bezdarbība ir sodāma saskaņā ar Krimināllikumu, ko pieļauj Latvijas Republikas Satversmes 116. pants, kurš nosaka, ka “personas tiesības, kas noteiktas Satversmes deviņdesmit sestajā, deviņdesmit septītajā, deviņdesmit astotajā, simtajā, simt otrajā, simt trešajā, simt sestajā un simt astotajā pantā, var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Uz šajā pantā minēto nosacījumu pamata var ierobežot arī reliģiskās pārliecības paušanu.”¹² Tātad dekriminālizācijai, tāpat kā kriminalizācijai, vai cita veida pamattiesību ierobežošanai, ir jābūt samērīgai, ar leģitīmu mērķi un lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību.

Lai izprastu dekriminālizāciju ir jāsaprot, kas veido kriminālatbildību. “Kriminālatbildība ir atbildība par darbību, kas krimināllikumā kvalificēta par noziegumu.”¹³

¹¹ Latvijas Republikas Satversme. LV likums. Pieņemts: 15.02.1922 [Aplūkots 26.12.2024]

¹² Ibid

¹³ Tēzauris definīcija. Pieejams: <https://tezaurs.lv/krimin%C4%81latbild%C4%ABba:1> [aplūkots:14.11.2024.]

“Kriminālatbildība ir pats smagākais juridiskās atbildības veids.¹⁴ Tiesību doktrīnā kriminālatbildība tiek skaidrota kā fiziskai personai valsts vārdā uzlikts piespiedu pienākums par izdarīto noziedzīgo nodarījumu atbildēt saskaņā ar Krimināllikumu un šajā likumā paredzētajos gadījumos izciest sodu, kas saistīts ar viņas personiskās brīvības, atsevišķu tiesību vai mantiska rakstura ierobežojumiem.¹⁵ Juridisku pamatu personas saukšanai pie kriminālatbildības rada konkrēta noziedzīga nodarījuma izdarīšanas fakts¹⁶ jeb noziedzīga nodarījuma sastāvs, kas jākonstatē personas nodarījumā.^{17,18}”

Topot jaunajam Administratīvās atbildības likumam Prof. DR.habil.iur. Uldis Krastiņš izteica savu viedokli par vainu administratīvajās tiesībās salīdzinot to ar Krimināllikumu, kas autora prāt ir saistīts ar krimanilzēšanas un dekriminalizēšanas jēdzienu būtību. “Kriminālatbildība kā bargākais juridiskās atbildības veids būtu jāsaista ar smagāku kaitējumu, kas rodas tiesībpārkāpumu rezultātā; pārējie tiesībpārkāpumi tiek novirzīti uz citu tiesību nozaru piespiedu līdzekļu piemērošanas jomu, ja to likumdevējs atzīst par vajadzīgu.”¹⁹

“Runājot par kaitīgajām sekām krimināltiesību izpratnē, jāsaprot, ka kaitīgas sekas ir katram kriminālsodāmam nodarījumam. Ja nav nopietni apdraudētas aizsargājamās intereses, tad nav pamata runāt arī par kriminālatbildības nepieciešamību.”²⁰ Autors nonāk pie secinājumiem, ka kriminalisodāmam nodarījumam nopietni jāapdraud aizsargājamās intereses.

Aplūkojot Krimināllikuma 1. panta pirmo daļu, tad kriminālatbildības pamats – “pie kriminālatbildības saucama un sodāma tikai tāda persona, kura ir vainīga noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, tas ir, kura ar nodomu (tīši) vai aiz neuzmanības izdarījusi šajā likumā paredzētu nodarījumu, kam ir visas noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmes.”²¹

Dekriminalizācija ir aktuāla, kad kādā darbībā vai bezdarbībā nav konstatējams kaitīgs nodarījums, kā arī darbībai vai bezdarbībai nav tāda kaitīguma pakāpe, kas raksturīga noziedzīga nodarījumam salīdzinājumā ar citiem tiesībpārkāpumiem, piemēram, jau pieminētā marihuānas lietošana, kur jāizvērtē vai tiešām pēc jaunākajiem zinātnes datiem ir konstatējams kaitīgs nodarījums, un vai salīdzinājumā ar citiem tiesībpārkāpumiem, kā piemēram zādzība vai slepkavība, būtu samērīgi piemērot kriminālatbildību. Šāda nesamērība, autora prāt, nevis

¹⁴ Pieaicinātās personas – Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes profesores Dr. iur. Valentijas Liholajas – viedoklis. Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2017. gada 24. novembra spriedums lietā Nr. 2017-07-01, 10.1. punkts.

¹⁵ Krastiņš U. Noziedzīga nodarījuma sastāvs un nodarījuma kvalifikācija. Teorētiskie aspekti. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 7. lpp.

¹⁶ Krastiņš U., Liholaja V. Krimināllikuma komentāri. Pirmā daļa (I–VIII nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2015, 13. lpp.

¹⁷ Ibid, 39. lpp.

¹⁸ Smans A. Civiltiesiskās un krimināltiesiskās atbildības savstarpējā mijiedarbība un nošķiršana. Jurista Vārds, 13.03.2018., Nr. 11 (1017), 19.-20.lpp.

¹⁹ Krastiņš U., Konceptuāli par vainu administratīvajās tiesībās. Jurista Vārds, 05.06.2007., Nr. 23 (476).

²⁰ Ibid

²¹ Krimināllikums. LV likums. Pieņemts: 17.06.1998

aizsargā citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību, bet gan ierobežo nesamērīgi un neleģitīmi cilvēka pamattiesības, kuras ir noteiktas Satversmes astotajā nodaļā.

Kā arī šī paša likuma 6. panta pirmā daļa definējot noziedzīga nodarījuma jēdzienu nosaka, ka “par noziedzīgu nodarījumu atzīstams ar nodomu (tīši) vai aiz neuzmanības izdarīts kaitīgs nodarījums (darbība vai bezdarbība), kurš paredzēts šajā likumā un par kura izdarīšanu draud kriminālsods.”²²

Tātad pie kriminālatbildības var saukt personu tikai par nodarījumiem, kuri ir iekļauti Krimināllikumā un kuriem ir visas noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmes un jākonstatē nodoms un darbība.

“Kriminālatbildības un noziedzīgu nodarījumu kvalifikācijas juridiskais pamats ir noziedzīga nodarījuma sastāvs: ... persona izdarījusi ... šajā likumā paredzētu nodarījumu, kam ir visas noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmes Krimināllikuma (turpmāk arī KL) 1.panta pirmā daļā.

Noziedzīga nodarījuma sastāvs ir KL paredzēto visu objektīvo un subjektīvo pazīmju kopums, kas nepieciešams un pietiekams, lai kādu cilvēka kaitīgu darbību vai bezdarbību atzītu par noteikta veida noziedzīgu nodarījumu.

Noziedzīga nodarījuma sastāva objektīvie elementi ir nodarījuma objekts un tā objektīvā puse, bet subjektīvie elementi – noziedzīgu nodarījumu izdarījusī persona (subjekts) un viņas psihiskā attieksme (vaina) pret tās izdarīto darbību vai pieļauto bezdarbību, kā arī pret kaitīgajām sekām, kas cēloņsakarīgi saistītas ar izdarīto nodarījumu, ja kaitīgās sekas iekļautas konkrētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmju skaitā.

Katru noziedzīgā nodarījuma elementu raksturo noteikts pazīmju kopums, kas vairāk vai mazāk plaši aprakstīts KL panta dispozīcijā. Ir normas, kuras satur vienīgi norādi uz prettiesisko darbību vai bezdarbību (tādus sastāvus krimināltiesībās dēvē par formāliem sastāviem). Šādi noziedzīgie nodarījumi atzīstami par pabeigtiem ar attiecīgās darbības izdarīšanu vai pieļauto bezdarbību. Citi nodarījumi formulēti tādā veidā, ka bez norādes uz darbību vai bezdarbību to sastāvā norādītas arī kaitīgās sekas (materiāli sastāvi) un to pabeigtības moments tiek saistīts ar kaitīgo seku iestāšanos.”²³

Autors norāda, ka definējot kriminalizēšanu kopsakarā ar visu iepriekš minēto, norādāms, ka kriminalizēšana ir kādas darbības vai bezdarbības atzīšanu par krimināli sodāmu, kurā var konstatēt noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmes, visas subjektīvo un objektīvo

²² Krimināllikums. LV likums. Pieņemts: 17.06.1998 [Aplūkots: 23.12.2024]

²³ Krastiņš U.. Vainas forma saliktos noziedzīgos nodarījumos. Augstākās Tiesas Biļetens Nr. 3, 2011, 25.-28. lpp.

pazīmju kopums, kuras rezultātā ir iestājas kaitīgās sekas, un tās ir nopietni aizskar aizsargājamās intereses.

Krimināllikuma 35. panta otrajā daļā ir norādīts Krimināllikuma soda mērķis. “Soda mērķis ir:

- 1) aizsargāt sabiedrības drošību;
- 2) atjaunot taisnīgumu;
- 3) sodīt vainīgo personu par izdarīto noziedzīgo nodarījumu;
- 4) resocializēt sodīto personu;

5) panākt, lai notiesātais un citas personas pildītu likumus un atturētos no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas.”²⁴

Saistībā ar aktuālu tematu Latvijas sabiedrībā par zādzību, krāpšanu, piesavināšanos nelielos apmēros dekriminalizāciju Krimināllikumā noteiktais soda mērķis atbilst noziedzīgajam nodarījumam, kā arī ir saskatāmas visas noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmes, un pašsaprotams, ka darbība ir kriminalizēta, lai pasargātu sabiedrības intereses un nodrošinātu tiesības uz savu īpašumu utt., bet dekriminalizācija būtu risinājums lielajai tiesu, prokuroru un policijas noslodzei, tādā veidā atvieglotu procesu, bet tajā pašā laikā izslēgtu kriminālatbildību par nodarījumu.

Pētnieciskajā intervijā Bakalaura darba ietvaros Rīgas pilsētas tiesas tiesnesis izteicās, ka: “Dekriminalizācija vienmēr ir bijis aktuāls jautājums. Dekriminalizācijas mērķis ir mazināt noziedzību, proti, pārkvalificējot noziedzīgus nodarījumus administratīvajos pārkāpumos, disciplinārajos pārkāpumos, lai prioritāri laiks un finansējums, ko iegulda policijas darbinieki tiktu veltīts bīstamu, nopietnu lietu atklāšanā un izmeklēšanā. Bet vai ta rezultātā tiks sasniegts taisnīgs risinājums un gūts labums sabiedrībai, tostarp pašiem likuma pārkāpējiem. Nedomāju.”²⁵

Vidzemes tiesas apgabala prokuratūras prokurors izteicās, ka: “Dekriminalizācija atvieglo Krimināllikumu, atvieglo policijas, prokuratūras un tiesas noslodzi. Problemātika - neredzu lielu atšķirību, kurā likumā ir/būs noteikta atbildība – administratīvajā vai Krimināllikumā, ja ir Krimināllikumā, tad valsts iestādes vēl ko darīs, ja administratīvajā, - tad neko, jo nav resursu, cilvēku utml.”²⁶

Cits Rīgas pilsētas tiesas tiesnesis izteica viedokli par Psihotropo un narkotisko vielu dekriminalizāciju, un norāda, ka “Atbalstāmi būtu dekriminalizēt Krimināllikuma 253.² panta pirmo daļu, kas jau klasificējas kā kriminālpārkāpums un šiem nodarījumiem ir zema vai

²⁴ Krimināllikums. LV likums. Pieņemts: 17.06.1998

²⁵ Pētnieciskā intervija Bakalaura darba ietvaros ar Rīgas pilsētas tiesas tiesnesi 20.10.2024. skat. pielikumā.

²⁶ Pētnieciskā intervija Bakalaura darba ietvaros ar Vidzemes tiesas apgabala prokuratūras prokuroru 20.10.2024. skat. pielikumā.

nekāda ietekme uz citām personām, kā tikai uz pašu nodarījuma izdarītāju. Ja tiktu dekriminalizēts šis nodarījums, patiešām būtu lielāka iespēja palīdzēt narkotisko un psihotropo vielu lietotāju veselībai un dzīvībai.

Attiecībā par citiem nodarījumiem, kas saistīti ar narkotiskajām/ psihotropajām vielām, tas ir speciālistu diskusijas vērts jautājums, vai ir kas maināms, vai ir pamats izslēgt kādas vielas no saraksta u.tml.

No manas puses dažkārt ir novērojumi, ka likumā paredzētie sodi par dažādām darbībām ar narkotiskajām/ psihotropajām vielām ir ļoti bargi un tie varētu turpināt būt bargi pret organizēto noziedzību, bet tie ir ļoti stingri attiecībā arī pret jauniešiem, kas izdarījuši nepareizas izvēles, meklējot iespēju nopelnīt, nedaudz pārsniedzot lielus apmērus.”²⁷

Autors pilnībā pievienojas Rīgas pilsētas tiesas tiesneša viedoklim par Psihotropo un narkotisko vielu dekriminalizāciju un to padziļināti analizēs un izpētīs Bakalaura darbā. Autors pievienojas arī Vidzemes tiesas apgabala prokuratūras prokurors un Rīgas pilsētas tiesas tiesnim par dekriminalizēšanu saistībā ar zādzību, krāpšanas un piesavināšanos nelielos apmēros dekriminalizēšanu un uzskata, ka netiks panākts taisnīgs noregulējums un nav saskatāms sabiedrības ieguvumus. Ieguvums no zādzību, krāpšanas un piesavināšanās nelielos apmēros dekriminalizēšanas būs tikai Prokuratūrai, samazinot darba noslodzi.

²⁷ Pētnieciskā intervija Bakalaura darba ietvaros ar Rīgas pilsētas tiesas tiesnesi 20.10.2024. skat. pielikumā.

2. DEKRIMINALIZĀCIJA KRIMINĀLLIKUMĀ

Autors darba ievadā minēja, ka Krimināllikums kopš tā pieņemšanas 1998. gada 17. jūnijā ticis grozīts astoņdesmit divas reizes, tajā iekļaujot gan jaunus krimināltiesību institūtus, gan veicot izmaiņas vispārīgās un sevišķās daļas tiesību normās, gan veicot normu kriminalizāciju un dekriminalizāciju.²⁸ Līdz ar to ir secināms, ka Krimināllikums, tāpat kā citi likumi, nav “perfekti”, līdz ar to tas tiek pilnveidots un pielāgots konkrētās sabiedrības attīstībai un ideoloģijai. Katrs grozījums nevis norāda uz likuma trūkumiem, bet gan uz to, ka dzīvojam demokrātiskā valstī, kura ir tendēta uz attīstību.

Autors, aplūkojot likumu “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” konstatē, ka tajā ir ietverti dekriminalizācijai tik būtiskie un bieži vien praksē sarežģīti piemērojami noteikumi par uzsāktajiem kriminālprocesiem un jau pabeigtajiem kriminālprocesiem, un noteikts izbeigt pirmstiesas izmeklēšanas iestāžu un tiesu lietvedībā esošās krimināllietas par nodarījumiem, kuri ir dekriminalizēti.²⁹ Šāds dekriminalizācijas process notika, jo Latvijas Krimināllikums tika pieņemts 1961. gada 6. janvārī un publicēts Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs, 6, 1961. gada 9. februāris, un zaudēja spēku 1999. gada 1. aprīlī līdz ar ko tiesību normas, kuras bija iekļautas tā laika likumā, nebija vairs aktuālas 1998. gadā, kad tika pieņemts Krimināllikums³⁰, un šis ir viens no biežāk izplatītākajiem dekriminalizācijas iemesliem. Likuma normas, sabiedrībai attīstoties un laikiem mainoties, noveco. Kopā tika dekriminalizēti divdesmit viens pants. Tā, piemēram, šī likuma 2. pants nosaka Latvijas Krimināllikuma pantus, kurus pēc Krimināllikuma vairs nav parādzēta kriminālatbildība.³¹ Šī likuma 2. panta pirmā daļa nosaka, ka “izbeigt pirmstiesas izmeklēšanas iestāžu un tiesu lietvedībā esošās krimināllietas par nodarījumiem, kuri kvalificēti pēc Latvijas Krimināllikuma 77., 79. panta, 112. panta pirmās un otrās daļas, 112.¹ panta pirmās daļas, 134. panta pirmās daļas, 134.¹, 145.¹, 149., 149.³, 150.², 150.⁵, 161.¹⁰, 179., 180., 194.², 195.¹, 195.², 195.³, 196., 209.¹, 211. panta.”³² Šī paša likuma 2. panta otrā daļa nosaka, ka “Izbeigt pirmstiesas izmeklēšanas iestāžu un tiesu lietvedībā esošās krimināllietas par nodarījumiem, kuri kvalificēti pēc Krimināllikuma 253.panta (1998.gada 17.jūnija redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 2000.gada 18.maija likumu un 2002.gada 24.aprīļa likumu) par nelikumīgām darbībām ar

²⁸ Krimināllikums. LV likums. Pieņemts: 17.06.1998 [Aplūkots: 04.01.2025]

²⁹ Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību. LV likums. Pieņemts 15.10.1998. [Aplūkots: 12.11.204]

³⁰ Latvijas Krimināllikums. LV likums. Pieņemts: 06.01.1996. [Aplūkots: 12.11.2024]

³¹ Ibid

³² Ibid

narkotiskajām un psihotropajām vielām — to izgatavošanu, iegādāšanos, glabāšanu un pārvadāšanu, ja tās saskaņā ar šā likuma 2.pielikumu atzītas par izdarītām nelielā apmērā.”³³

Šī paša likuma 3. pants nosaka, ka “pirmstiesas izmeklēšanas iestādēs krimināllietas par šā likuma 2. pantā minētajiem nodarījumiem izbeidz ar prokurora lēmumu³⁴.” Savukārt 4. pants nosaka, ka “tiesu lietvedībā esošās krimināllietas par šā likuma 2. pantā minētajiem nodarījumiem izbeidz ar tiesas lēmumu, kas pieņemts tiesas rīcības sēdē vai tiesas sēdē.”³⁵

Līdz ar to ir noerugēlts jautājums, kuras amatpersonas atkarībā no lietas stadijas ir atbildīgas par krimināllietas izbeigšanu. Šeit rodas jautājums vai šādu lēmumu pieņemšana citos gadījumos nerada tieši iestādēm lielāku noslodzi nekā piemērojot kriminālatbildību, piemēram, zādzību, krāpšanu, piesavināšanos nelielā apmērā dekriminalizēšanas aspektā.

Likuma 5. pants nosaka, ka “atbrīvot no pamatsoda un papildsoda izciešanas personas, kas līdz Krimināllikuma spēkā stāšanās brīdim notiesātas par noziedzīgiem nodarījumiem, kuri saskaņā ar Krimināllikumu nav atzīti par noziedzīgiem nodarījumiem, tas ir, par nodarījumiem, kuri minēti šā likuma 2. pantā.”³⁶ Savukārt likuma 6. pants nosaka, ka “šā likuma 5. pantā norādītās personas uz spriedumu izpildošās iestādes iesnieguma pamata no soda atbrīvo rajona (pilsētas) tiesa pēc soda izciešanas vietas Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 374. panta kārtībā. Personas, par kurām spriedums nav nodots izpildei, no soda atbrīvo tiesas Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 373. panta kārtībā.”³⁷ Un likuma 7. pants nosaka, ka “noņemt sodāmību personām, kuras atbrīvotas no soda izciešanas saskaņā ar šā likuma 5. pantu, kā arī personām, kuras jau izcietušas sodu vai atbrīvotas pirms termiņa, ja tās bijušas notiesātas par šā likuma 2. pantā minētajiem nodarījumiem un ja tām sodāmība nav dzēsta, var tiesa uz šo personu iesnieguma pamata.”³⁸

Likuma 8. pants nosaka, ka “grozīt spriedumus personām, kuras notiesātas pēc šā Likuma 2. pantā minētajiem un arī citiem Latvijas Kriminālkodeksa pantiem, ņemot vērā, ka šīs personas atbrīvojamas no visu veidu sodiem, kas tām noteikti par šā likuma 2. pantā minētajiem nodarījumiem.”³⁹

Likuma 9. pants nosaka, ka “lietas par sprieduma grozīšanu personām, kuras notiesātas par šā likuma 2. pantā minētajiem un arī citiem nodarījumiem, izskata attiecīgi vienāda nosaukuma [rajona (pilsētas), apgabala] tiesa šā likuma 6. pantā noteiktajā kārtībā.”⁴⁰

³³ Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību. LV likums. Pieņemts 15.10.1998. [Aplūkots: 12.11.2024]

³⁴ Ibid

³⁵ Ibid

³⁶ Ibid

³⁷ Ibid

³⁸ Ibid

³⁹ Ibid

⁴⁰ Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību. LV likums. Pieņemts 15.10.1998. [01.01.2025]

Autors secina, ka likums “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” ir konkrēti noteicis kārtību, kādā dekriminalizēšanas process jāīsteno, kuras ietādes, amatpersonas veic procesuālās darbības pie konkrētās personas krimināllietas stadijas, vai tā ir pirmstiesas procesā, vai tiesā, vai jau izcieš sodu.⁴¹ Labvēlīgāka likuma atpakaļejoša spēka princips, kurš ir noteikts Krimināllikuma 5. panta otrā daļa, kur noteikts, ka “likumam, kas atzīst nodarījumu par nesodāmu, mīkstina sodu vai ir citādi labvēlīgs personai, ja vien attiecīgajā likumā nav noteikts citādi, ir atpakaļejošs spēks, proti, tas attiecas uz nodarījumiem, kas izdarīti pirms attiecīgā likuma spēkā stāšanās, kā arī uz personu, kura izcieš sodu vai izcietusi sodu, bet kurai saglabājusies sodāmība.”⁴²

Kā arī personām tiek noņemta sodāmība, līdz ar ko likums ir noregulēts pilnīgi un izsmeljoši. Autors neuzskata, ka noziedzīga nodarījuma dekriminalizēšana vienmēr atvieglo amatpersonu un iestāžu darbu, vai darba daudzumu. Vidzemes tiesas apgabala prokuratūras prokurors uzskata, ka dekriminalizācija atvieglo Krimināllikumu, atvieglo policijas, prokuratūras un tiesas noslodzi. Arī Rīgas pilsētas tiesnesis uzskata, ka dekriminalizācijas mērķis ir mazināt noziedzību, proti, izslēdzot kriminālpārkāpumus no Krimināllikuma, lai atbildīgo iestāžu darbinieku laiks, valsts finansējums tiktu novirzīts uz smagu un sevišķi smagu noziegumu atklāšanu, izmeklēšanu un novēršanu.⁴³ Protams vieglāk un iekonomējot laiku ir pieņemt procesuālu lēmumu par personas atbrīvošanu, nekā izskatīt lietu pēc būtības, bet ja notiesāto skaits ir tūkstošos, tad šādu procesuālu lēmumu un spriedumu grozīšana var izvērsties lielās “galvas sāpēs”, tādēļ autors vērs uzmanību, ka ir daudz atkarīgo aspektu, kuri ir jāizvērtē pirms kādas normas dekriminalizēšanas, piemēram, ja dekriminalizēšanas mērķis ir atvieglot amatpersonu un iestāžu noslodzi. Kā vēlviens aspekts ir jāņem vērā policijas noslodze, ja nodarījums tiek pārkvalificēts administratīvajos pārkāpumos, policijas noslodze nemainās, varbūt tikai no aspekta, ka administratīvo pārkāpumu process ir vienkāršāks nekā kriminālprocess.

Autors aplūkos noziedzīgos nodarījumus, kuri ir noteikti likumā “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 2. panta pirmajā daļā, kuri ir atrodami Kriminālkodeksā, kurš ir zaudējis spēku 1999. gada 1. aprīlī.

Kriminālkodeksa 77. pants – “Izvairīšanās kara laikā no obligātu norīkojumu izpildes vai nodokļu samaksas.”⁴⁴ Šāds noziedzīgs nodarījums ir dekriminalizēts un noregulēts

⁴¹ Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību. LV likums. Pieņemts 15.10.1998. [01.01.2025]

⁴² Krimināllikums. LV likums. Pieņemts: 17.06.1998. [Aplūkots: 01.01.2025]

⁴³ Pētnieciskā intervija Bakalaura darba ietvaros ar Rīgas pilsētas tiesas tiesnesi 20.10.2024. skat. pielikumā. Pētnieciskā intervija Bakalaura darba ietvaros ar Vidzemes tiesas apgabala prokuratūras prokuroru 20.10.2024. skat. pielikumā.

⁴⁴ Latvijas Kriminālkodekss. LV likums. Pieņemts: 06.01.1996. [Aplūkots: 12.11.2024]

Administratīvo sodu likumā par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā⁴⁵ par amatpersonu rīkojumu nepildīšnu, kā arī Nacionālās drošības likumā⁴⁶ ir noregulēts kara laikā veicamajām darbībām, kas ir piemērotāks noregulējums saskaņā ar Latvijas līdzšinējo stāvokli un saistībā ar starptautiskajiem līgumiem.

Kriminālkodeksa 79. pants - Starptautisko lidojumu noteikumu pārkāpšana.⁴⁷ Noziedzīgais nodarījums ir dekriminalizēts un noregulēts likumā “Par aviāciju”.⁴⁸

Kriminālkodeksa 112. panta pirmā un otrā daļa – “Aplaišana ar venerisku slimību vai izvairīšanās ārstēties no veneriskas slimības.”

“Par izvairīšanos ārstēties no veneriskas slimības, ja šī izvairīšanās turpinās arī pēc veselības aizsardzības iestāžu brīdinājuma, – soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz diviem gadiem vai ar naudas sodu līdz divdesmit minimālajām mēnešalgām.

Par apzinātu briesmu radīšanu otrai personai aplipt ar venerisku slimību, stājoties dzimumsakaros vai izdarot citādas darbības, – soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz diviem gadiem vai ar naudas sodu līdz divdesmit minimālajām mēnešalgām.”⁴⁹

Šobrīd Krimināllikuma 134. panta pirmajā daļā ir noteikts, ka “par personas apzinātu inficēšanu ar seksuāli transmisīvas slimības izraisītāju — soda ar īslaicīgu brīvības atņemšanu vai ar probācijas uzraudzību, vai ar sabiedrisko darbu, vai ar naudas sodu.”

Otrajā daļā ir noteikts, ka “par nepilngadīgas personas apzinātu inficēšanu ar seksuāli transmisīvas slimības izraisītāju — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz vienam gadam vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar probācijas uzraudzību, vai ar sabiedrisko darbu, vai ar naudas sodu.”⁵⁰ Līdz ar ko ir secināms, ka par izvairīšanos no ārstēšanās no seksulajām slimībām nav krimināli sodāma rīcība. Krimināllikums ir papildināts ar to, ka kriminālatbildība ir paredzēta par nepilngadīgas personas apzinātu inficēšanu ar seksuāli transmisīvas slimības izraisītāju. Kā arī noreguēts jautājums ir administratīvi Epidemioloģiskās drošības likumā⁵¹. Krimināllikuma 140. pants nosaka, ka “par sanitāri higiēniskās vai epidemioloģiskās drošības noteikumu pārkāpšanu, ja tā izraisījusi epidēmiju vai citas smagas sekas, — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar probācijas uzraudzību, vai ar sabiedrisko darbu, vai ar naudas sodu.”⁵² Tātad Kriminālkodeksā šī panta daļas tika dekriminalizētas saistībā ar zinātnes attīstību un noregulējot jautājumus šaurāk un

⁴⁵ Administratīvo sodu likums par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā. LV likums. Pieņemts: 07.05.2020. [Aplūkots: 13.11.2024]

⁴⁶ Nacionālās drošības likums. LV likums. Pieņemts: 14.12.200 [Aplūkots: 13.11.2024]

⁴⁷ Ibid

⁴⁸ Likums par Aviāciju. LV likums. Pieņemts: 1994. [Aplūkots: 13.11.2024]

⁴⁹ Ibid

⁵⁰ Krimināllikums. LV likums. Pieņemts: 17.06.1998. [Aplūkots: 01.01.2025]

⁵¹ Epidemioloģiskās drošības likums. LV likums. Pieņemts: 11.12.1997. [Aplūkots: 14.12.2024.]

⁵² Krimināllikums. LV likums. Pieņemts: 17.06.1998. [Aplūkots: 01.01.2025]

specifiskāk, kā arī ņemot vērā cilvēka pamattiesības, tādēļ panta pirmā daļa par obligātu ārstēšanos ir dekriminalizēta. Iepriekš minētais attiecas arī uz Kriminālkodeksa 112.¹ panta pirmo daļu, kura nosaka, ka “par apzinātu briesmu radīšanu otrai personai inficēties ar slimību AIDS - soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem.”⁵³

Kriminālkodeksa 134. pants nosaka, ka “par drošības tehnikas, rūpniecības sanitārijas vai citu darba aizsardzības noteikumu pārkāpšanu, ko izdarījusi amatpersona, uzņēmējs vai cita persona, kas uzņēmumā atbildīga par šo noteikumu ievērošanu, ja šis pārkāpums varēja izraisīt avāriju vai nelaiemes gadījumus ar cilvēkiem vai citas smagas sekas, – soda ar naudas sodu līdz desmit minimālajām mēnešalgām.”⁵⁴ Krimināllikuma 146.panta pirmā daļa noaka, ka “par darba aizsardzību vai tehnisko drošību reglamentējošo normatīvo aktu prasību pārkāpšanu, ja to izdarījis uzņēmuma (uzņēmēj sabiedrības), iestādes vai organizācijas vadītājs vai cita persona, kas atbildīga par šo noteikumu ievērošanu, un ja šis nodarījums izraisījis miesas bojājumus ar veselības traucējumu vai darbspēju paliekošu zaudējumu, — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz vienam gadam vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar probācijas uzraudzību, vai ar sabiedrisko darbu, vai ar naudas sodu.”⁵⁵ 146. panta otrā daļa nosaka, ka “par tādu pašu nodarījumu, ja tas izraisījis cilvēka nāvi vai smagus miesas bojājumus vairākiem cilvēkiem, — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar probācijas uzraudzību, vai ar sabiedrisko darbu, vai ar naudas sodu.”⁵⁶ Tātad Krimināllikumā nav ietverta atbildība par iespējamām sekām, nodarot noziedzīgo nodarījumu, sekas piemērojot normu ir jābūt iestājušām. “Krimināllikuma 146. pantā paredzētais noziedzīgais nodarījums apdraud personas tiesības uz tādiem darba apstākļiem, kuri nodrošina darba aizsardzību un tehnisko drošību, nodarot kaitējumu cilvēka veselībai un dzīvībai.”⁵⁷ “Senāts jau iepriekš ir paudis atziņu, ka komentējamās normas dispozīcija ir blanketa, jo tajā paredzēta atbildība par darba aizsardzību vai tehnisko drošību reglamentējošo normatīvo aktu prasību pārkāpšanu. Lai inkriminētu Krimināllikuma 146. pantā paredzēto noziegumu, jākonstatē, kādu tieši normatīvo aktu prasības ir pārkāptas, kā arī cēloņsakarība starp vainīgā rīcību konkrētu darba aizsardzību reglamentējošo normatīvo aktu prasību pārkāpšanā un kaitējuma nodarīšanu cietušajam”⁵⁸ “Arī Satversmes tiesa ir norādījusi, ka tiesa katrā atsevišķā gadījumā pilnībā atklāj Krimināllikuma blanketās normas saturu, attiecinot to uz konkrētu

⁵³ Latvijas Kriminālkodekss. LV likums. Pieņemts: 06.01.1996. [Aplūkots: 12.11.2024]

⁵⁴ Ibid

⁵⁵ Krimināllikums. LV likums. Pieņemts: 17.06.1998. [Aplūkots: 01.01.2025]

⁵⁶ Ibid

⁵⁷ Liholaja V. 146. panta komentārs. Grām.: Krimināllikuma komentāri. Otrā daļa (IX-XVII nodaļa). Trešais papildinātais izdevums. Krastiņš U., Liholaja V. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2022, 419. lpp

⁵⁸ Senāta 2010. gada 14. jūnija lēmumu lietā Nr. SKK-265/2010, 11220029605

noziedzīgo nodarījumu sastāvu.”⁵⁹ ⁶⁰ Iepriekšminēto apsvērumu dēļ Kriminālkodeksa 134. pants tika dekriminalizēts.

Kriminālkodeksa 134.¹ pants nosaka, ka “amatpersonu par pilsoņa tiesību un ar likumu aizsargājamo interešu apzinātu ierobežošanu, kas saistīta ar šī pilsoņa vajāšanu par noteiktā kārtībā iesniegtiem priekšlikumiem, iesniegumiem, sūdzībām vai par tajās izteikto kritiku, kā arī par kritiku citā formā...”⁶¹ Šis kodeksa pants ir dekriminalizēts sakarā ar politisko ideoloģiju maiņu Latvijas teritorijā, kā arī kopš 2018. gada ir paradzēta kriminālatbildība par personas vajāšanu Krimināllikuma 132.¹ pantā⁶², tātad ir dekriminalizēta jeb kāda personas vajāšana.

Kriminālkodeksa 145.¹ pants par atrastas mantas piesavināšanās⁶³. Šobrīd tiesu prakse, piemēram, Rīgas apgabaltiesa spriedumā ⁶⁴konstatēja, ka atrastas mantas piesavināšanās, kura ir atstāta bez uzraudzības ir sodāma, bet tāda, kura saskaņā ar Civillikuma 943. pantu, ka “lieta uzskatāma par nozaudētu, kad tās nozaudētājs nezina, kur to meklēt vai no kā pieprasīt, vai kādā kārtā dabūt atpakaļ savās rokās” ⁶⁵nav sodāma rīcība.

No Kriminālkodeksa pārejas uz Krimināllikumu tika dekriminalizēti vēl šādi noziedzīgi nodarījumi – Kriminālkodeksa 149. pants – Spekulācija, 149.³ pants - Preču trūkuma mākslīga radīšana, 150.² pants - Nelikumīgas atlīdzības saņemšana no pilsoņiem par darbu izpildi, kas saistīti ar iedzīvotāju apkalpošanu, 150.⁵ pants - Preču vai pakalpojumu talonu, kartīšu vai citu zīmju nelikumīga izsniegšana, šī norma tika dekriminalizēta, jo vairs nepastāvēja talonu vai kartīšu izsniegšanas un sistēma, norma novecoja, 161.¹⁰ pants - Kredītiestāžu darbības noteikumu neievērošana, šobrīd ir administratīvi sodāma un atbildība noteikta Kredītiestāžu likumā⁶⁶, 179. pants - Izsūtītas personas patvaļīga atgriešanās apvidos, kur tai aizliegts dzīvot, šis pants ir dekriminalizēts, ir pārņemts no PSRS, ir pret cilvēktiesībām, 180. pants - Bēgšana no nometinājuma vietas, šis pants ir dekriminalizēts, jo ir novecojis un neatbilst mūsdienām, 194.² pants - Izvairīšanās no valsts darba dienesta, šis pants ir dekriminalizēts, jo ir novecojis un neatbilst mūsdienām, 195.¹ pants - Celniecības materiālu iegādes noteikumu pārkāpšana, 195.² pants - Patvaļīga individuālā celtniecība, šobrīd atbildība ir paradzēta administratīvi Būvniecības likumā⁶⁷, 195.³ pants - Fondēto materiālu nelikumīga izsniegšana individuālajai celtniecībai, norma ir novecojusi, jo vairs neisniedz fondētus materiālus būvniecībai, 196. pants - Nelikumīga apdzīvojamās platības tālāknošana, 209.¹ pants - Vardarbību un nežēlību

⁵⁹ Satversmes tiesas 2008. gada 16. decembra sprieduma lietā Nr. 2008-09-0106, 7.3. punkts

⁶⁰ Latvijas Republikas Senāta Krimināllietu departamenta 2023. gada [...] lēmums lietā Nr.SKK-[N]/2023

⁶¹ Latvijas Kriminālkodekss. LV likums. Pieņemts: 06.01.1996. [Aplūkots: 12.11.2024]

⁶² Krimināllikums. LV likums. Pieņemts: 17.06.1998. [Aplūkots: 01.01.2025]

⁶³ Ibid

⁶⁴ Rīgas apgabaltiesas spriedumu lietā Nr. KA04-0174-18/11.

⁶⁵ Civillikums. LV likums. Pieņemts: 28.01.1937 [Aplūkots: 16.12.2024]

⁶⁶ Kredītiestāžu likums. LV likums. Pieņemts: 05.10.1995. [Aplūkots 05.01.2025.]

⁶⁷ Būvniecības likums. LV likums. Pieņemts: 09.07.2013. [Aplūkots: 28.12.2024.]

propagandējošu darbu izgatavošana vai izplatīšana, šī norma ir novecojusi un vairs nav aktuāla mūsdienās, 211. pants - Nodarbošanās ar klaidonību vai ubagošanu, kā arī cita veida parazitiska dzīve ir dekriminalizēta, jo aizskar cilvēku pamattiesības uz brīvu pārvietošanos un izvēles brīvību uz dzīvesvietas noteikšanu.⁶⁸

Autors uzskata, ka aktuālākais jautājums Latvijā un pasaulē saistībā ar dekriminalizāciju ir psihotropo un narkotisko vielu legalizēšana, apskatot likumu Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību 2. panta otrā daļā dekriminalizēts ne tikai ar Latvijas Kriminālkodeksa saistītās normas, bet arī noziedzīgie nodarījumi, kuri kvalificēti pēc Krimināllikuma 253. panta "par nelikumīgām darbībām ar narkotiskajām un psihotropajām vielām — to izgatavošanu, iegādāšanos, glabāšanu un pārvadāšanu, ja tās saskaņā ar šā likuma 2.pielikumu atzītas par izdarītām nelielā apmērā"⁶⁹ ar grozījumiem, kas izdarīti ar 24.10.2002. Autors šī paša darba ietveros specifiski analizēs Latvijas esošo siutāciju un nostāju, kā arī salīdzinās ar citām Eiropas savienības valstu pieredzēm un likumdošanām jautājumu, kas skar narkotisko vielu dekriminalizēšanu. Tā pat kā šī paša likuma 2. panta pirmās daļas, tā arī 2. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma dekriminalizācijas process un kārtība ir noteikta likuma 3-9. pantos, kurus autors jau analizēja šī temata pirmajā daļā.

Krimināllikuma 253. pantā 1998. gada 17.jūnija redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 2000. gada 18. maija likumu un 2002. gada 24. aprīļa likumu minēto noziedzīgu nodarījumu, kas ir veikts nelielā apmērā daļēji aizstāja ar administratīvo sodu, kas ir parādēts Narkotisko un psihotropo vielu un zāļu, kā arī prekursoru likumīgās aprites likuma 48. panta pirmā daļa, kura nosaka, ka "Par narkotisko vai psihotropo vielu neatļautu iegādāšanos vai glabāšanu nelielā apmērā vai par narkotisko vai psihotropo vielu neatļautu lietošanu piemēro brīdinājumu vai naudas sodu no desmit līdz piecdesmit sešām naudas soda vienībām."⁷⁰

Šī paša likuma un panta otrā daļa nosaka, ka "par atteikšanos no narkotisko vai psihotropo vielu ietekmes medicīniskās pārbaudes piemēro brīdinājumu vai naudas sodu no desmit līdz piecdesmit sešām naudas soda vienībām. Trešā daļa, ka piemērojot administratīvo sodu par šā panta pirmajā daļā paredzēto pārkāpumu, personu vienlaikus rakstveidā brīdina par kriminālatbildību, ja tā gada laikā pēc administratīvā soda piemērošanas neatļauti iegādāsies vai glabās narkotiskās vai psihotropās vielas nelielā apmērā vai neatļauti tās lietos."⁷¹

Teorētiski un praktiski par narkotisko vai psihotropo vielu neatļautu iegādāšanos vai glabāšanu nelielā apmērā vai par narkotisko vai psihotropo vielu neatļautu lietošanu nodarījums

⁶⁸ Latvijas Kriminālkodekss pieņemts 06.01.1961, zaudējis spēku 01.04.1999

⁶⁹ Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību. LV likums. Pieņemts 15.10.1998. [01.01.2025]

⁷⁰ Narkotisko un psihotropo vielu un zāļu, kā arī prekursoru likumīgās aprites likums. LV likums. Pieņemts: 09.05.1996. [Aplūkots: 13.10.2024]

⁷¹ Ibid

ir gandrīz dekriminalizēts, jo ir izņemta tiesību norma no Krimināllikuma par nelielā apmērā par narkotisko vai psihotropo vielu neatļautu iegādāšanos vai glabāšanu nelielā apmērā vai par narkotisko vai psihotropo vielu neatļautu lietošanu, un atbildība par šo ir paradzēta Narkotisko un psihotropo vielu un zāļu, kā arī prekursoru likumīgās aprites likuma 48. pantā.⁷² Spēkā esošajos likumos nodarījums nelielos apmēros ir daļēji dekriminalizēts, bet ar nosacījumu, kurš ir ietverts “Narkotisko un psihotropo vielu un zāļu, kā arī prekursoru likumīgās aprites likuma” 48. panta trešajā daļā, kuras nosaka, ka “piemērojot administratīvo sodu par šā panta pirmajā daļā paredzēto pārkāpumu, personu vienlaikus rakstveidā brīdina par kriminālatbildību, ja tā gada laikā pēc administratīvā soda piemērošanas neatļauti iegādāsies vai glabās narkotiskās vai psihotropās vielas nelielā apmērā vai neatļauti tās lietos.”⁷³ Iepriekš minētais paredz daļēju dekriminalizāciju par nelieliem apmēriem psihotropo un narkotisko vielu lietošanā, glabāšanā vai iegādāšanos, jo tomēr neizslēdz iespējamu kriminālatbildību, ja gada laikā atkārtojas pārkāpums, tad draud kriminālatbildība. Protams, šīs likuma normas tomēr ir labvēlīgākas personām, bet tā pat neizslēdz kriminālatbildību pat par nelieliem apmēriem. Līdzīgu pieeju varētu noregulēt saistībā ar zādzību, krāpšanu, piesavināšanos nelielos apmēros, kas ir otrs akūtāls jautājums sabiedrībā un valsts iestādēs. Problēma, rodas situācijā, kad persona nenoliedz, ka lieto narkotiskās vielas, kā piemēram, marihuāna, un tiek sodīts atkārtoti gada laikā, tad tiek uzsākts kriminālprocess, līdz ar to autors nesaskata, ka šāds noregulējums viecinātu sabiedrību nelietot narkotiskās vielas vai meklēt ārstniecības palīdzību. Protams tas izslēdz kriminālatbildību jauniešu vidū, kuri eksperimentē. Jāatzīst, ka neliels apmērs, kurš ir noteikts par cannabis izcelsmes augu ir 1 grams izzāvētas marihuānas, līdz ar to ir noteikta gaužām zems sliekšnis, lai kvalificētu noziedzīgo nodarījumu par izdarītu nelielā apmērā.⁷⁴ Salīdzinot ar Nīderlandes Opija likumu, kur apjoms personīgai lietošanai ir legāls līdz 5 gramiem izzāvētas marihuānas.⁷⁵ Autors šādu atziņu ir arī ieguvis no personiskās pieredzes būdams citās Eiropas savienības valstīs, kur marihuānas lietošana ir dekriminalizēta pilnīgi.

Pēdējais no grozījumiem saistībā ar narkotisko un psihotropisko vielu lietošanu tika izdarīti ar 2024. gada 6. jūnijā un stājās spēkā 2024. gada 4. jūlijā, grozot Krimināllikuma 254. pantu “papildinot pēc vārdiem "to iegādāšanos, glabāšanu, pārvadāšanu vai pārsūtīšanu" ar vārdiem "vai sniegusi vai organizējusi palīdzību citai personai šo vielu pārdozēšanas gadījumā,

⁷² Narkotisko un psihotropo vielu un zāļu, kā arī prekursoru likumīgās aprites likums. LV likums. Pieņemts: 09.05.1996. [Aplūkots: 13.10.2024]

⁷³ Ibid

⁷⁴ Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību. LV likums. Pieņemts: 15.10.1998. [Aplūkots: 21.12.2024]

⁷⁵ THE UNEASY DECRIMINALIZATION: A PERSPECTIVE ON DUTCH DRUG POLICY Henk Jan van Vliet, Hofstra Law Review. Pieejams: https://www.hofstralawreview.org/wp-content/uploads/2014/05/27_18HofstraLRev7171989-1990.pdf [Aplūkots: 14.10.2024]

tādējādi novēršot vai mazinot tās dzīvības un veselības apdraudējumu".⁷⁶ Līdz ar to izslēdz situācijas, kad personas neziņo policijai vai neatliekamās medicīniskajai palīdzībai gadījumos, kad ir notikusi narkotisko vielu pārdozēšana, baidoties no kriminālatbildības.

Autros aplūkoja 13. Saeimas Likumprojekta "Grozījumi Krimināllikumā" papildināto anotāciju, kurā likumprojekts paredz atslogot tiesībaizsardzības iestāžu, tostarp prokuratūras, darbu un tiesu sistēmu kopumā ar mērķi palielināt noziedzīgu nodarījumu atklāšanu. Vairāki priekšlikumi anotācijā bija par atsevišķu normu dekriminalizēšanu. Autors aplūkos šīs normas, izvērtēs anotācijā minēto pamatojumu un salīdzinās ar spēkā esošo Krimināllikuma redakciju vai šīs normas tika dekriminalizētas vai nē.⁷⁷ "Saeimas Juridiskās komisijas Krimināltiesību politikas apakškomisijā piedalījās eksperti no Saeimas Juridiskā biroja, Tieslietu ministrijas, Augstākās tiesas, Rīgas apgabaltiesas, Ģenerālprokuratūras, Latvijas Zvērinātu advokātu padomes, Iekšlietu ministrijas, Valsts policijas. Priekšlikumi tika izdiskutēti Tieslietu ministrijas pastāvīgajā Krimināllikuma darba grupā".⁷⁸

"Par dzīvnieku turēšanas noteikumu pārkāpšanas dekriminalizāciju vieglu miesas bojājumu gadījumos (Krimināllikuma 230.¹ pants). Grozījums Krimināllikuma 230.¹ panta pirmās daļas dispozīcijā paredz izslēgt atsauci uz viegliem miesas bojājumiem, tādējādi atsakoties no kriminālatbildības par dzīvnieku turēšanas noteikumu pārkāpšanu, ja tās rezultātā cietušajam nodarīts viegls miesas bojājumiem, vienlaikus saglabājot atbildību par minēto noteikumu pārkāpšanu, ja cietušajam nodarīti vidēja smaguma un smagi miesas bojājumi, kā arī, ja tās rezultātā ir iestājusies cietušā nāve. Grozījumi Krimināllikumā ir izstrādāti, jo atbildība par dekriminalizējamo nodarījumu ir paredzēta Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 106. panta "Dzīvnieku turēšanas, labturības, izmantošanas un pārvadāšanas prasību pārkāpšana"⁷⁹ otrajā daļā."⁸⁰ Autors konstatē, ka esošajā Krimināllikuma redakcijā panta daļa ir dekriminalizēta ar 2020. gada 11. jūnija grozījumiem, kas stājušies spēkā 2020. gada 6. jūlijā, jeb noteikts "izslēgt 230.¹ panta pirmās daļas dispozīcijā vārdus "viegls vai"⁸¹". Atbildība ir pārkvalificēta uz Dzīvnieku aizsardzības likumu 58. pantā⁸² esošajā redakcijā, kurā paredz administratīvo atbildību.

⁷⁶ Grozījumi Krimināllikumā. LV likums. Pieņemts: 06.06.2024. [Aplūkots: 28.12.2024]

⁷⁷ 13. Saeimas Likumprojekta "Grozījumi Krimināllikumā" papildinātā anotācija. Piejems: https://likumi.lv/wwraksti/LIKUMI/PAPILDINATAS_ANOTACIJAS/TM_PAPILD_ANOT_KL_425_LP13_1_5062020.DOCX [Aplūkots: 13.11.2024.]

⁷⁸ Ibid

⁷⁹ Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa. LV likums. Pieņemts: 07.12.1984. Zaudējis spēku: 01.07.2020

⁸⁰ 13. Saeimas Likumprojekta "Grozījumi Krimināllikumā" papildinātā anotācija. Piejems: https://likumi.lv/wwraksti/LIKUMI/PAPILDINATAS_ANOTACIJAS/TM_PAPILD_ANOT_KL_425_LP13_1_5062020.DOCX [Aplūkots: 13.11.2024.]

⁸¹ Grozījumi Krimināllikumā. LV likums. Pieņemts: 11.06.2020. [Aplūkots: 13.12.2024]

⁸² Dzīvnieku aizsardzības likums. LV likums. Pieņemts: 09.12.1999. [Aplūkots: 13.12.2024]

“Par ceļu satiksmes noteikumu vai transportlīdzekļu ekspluatācijas noteikumu pārkāpšanas dekriminalizāciju vieglu miesas bojājumu gadījumos (KL 260. un 263. pants) Grozījumi KL 260. un 263. pantā paredz atteikties no transportlīdzekļa vadītāja saukšanas pie kriminālatbildības par Ceļu satiksmes noteikumu vai transportlīdzekļu ekspluatācijas noteikumu pārkāpšanu, ja tās rezultātā cietušajam nodarīts viegls miesas bojājums. Turpmāk atbildība par šādiem nodarījumiem tiktu noteikta saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa Desmito "a" nodaļu "Administratīvie pārkāpumi ceļu satiksmē”.⁸³ Iepriekšminētie panti tika dekriminalizēti un pārqualificēti uz Ceļu satiksmes likumu⁸⁴, kur paradzēta administratīvā atbildība, tikai cietušajiem morālos un materiālos kaitējumu jāpiedzen civiltiesiskā kārtībā, līdz ar ko autors uzskata, ka cietušo tiesības dekriminalizējot pantu praksē ir tikušas ierobežotas.

Par mantas neapzinīgas un nevērīgas apsardzības dekriminalizāciju (KL 189. pants) “Likumprojekts paredz izslēgt no Krimināllikuma 189. pantu, kas paredz atbildību par mantas neapzinīgu un nevērīgu apsardzību. Spēkā esošais KL 189. pants neattiecas uz valsts amatpersonām un uzņēmuma (uzņēmējsabiedrības) vai organizācijas atbildīgiem darbiniekiem – atbilstoši likumā noteiktajam pie atbildības saskaņā ar KL 189. pantu var saukt darbiniekus, kuriem uzdota mantas apsardzība. Valsts amatpersonām kriminālatbildība par šādām darbībām ir paredzēta KL 319. pantā "Valsts amatpersonas bezdarbība", savukārt uzņēmuma (uzņēmējsabiedrības) vai organizācijas atbildīgiem darbiniekiem - Krimināllikuma 197. pantā "Nolaidība". To ievērojot, strīdi, kas saistīti ar mantas neapzinīgu vai nevērīgu apsardzību no citu darbinieku puses, ir jārisina Darba likumā noteiktajā kārtībā.

Saskaņā ar Darba likuma 86. panta pirmo daļu, ja “darbinieks bez attaisnojoša iemesla neveic darbu vai arī veic to nepienācīgi vai citādas prettiesiskas, vainojamas rīcības dēļ ir nodarījis zaudējumus darba devējam, darbiniekam ir pienākums atlīdzināt darba devējam radušos zaudējumus.”⁸⁵

Saskaņā ar Darba likuma 89. pantu, “darbinieks var labprātīgi pilnībā vai daļēji atlīdzināt darba devējam nodarītos zaudējumus. Ar darba devēja piekrišanu darbinieks, lai atlīdzinātu zaudējumu, var nodot līdzvērtīgu lietu vai izlabot bojājumu.”⁸⁶

Saskaņā ar Darba likuma 79. pantu, “darba devējam ir tiesības ieturēt no darbiniekam izmaksājamās darba samaksas to zaudējumu atlīdzību, kas viņam radušies darbinieka

⁸³ 13. Saeimas Likumprojekta "Grozījumi Krimināllikumā" papildinātā anotācija. Piejems: https://likumi.lv/wwraksti/LIKUMI/PAPILDINATAS_ANOTACIJAS/TM_PAPILD_ANOT_KL_425_LP13_1_5062020.DOCX [Aplūkots: 13.11.2024.]

⁸⁴ Ceļu satiksmes likums. LV likums. Pieņemts: 01.10.1997. [Aplūkots: 13.12.2024]

⁸⁵ Darba likums. LV likums. Pieņemts: 20.06.2001 [Aplūkots: 13.12.2024]

⁸⁶ Ibid

prettiesiskas, vainojamas rīcības dēļ. Šāda ieturējuma izdarīšanai nepieciešama darbinieka rakstveida piekrišana. Ja darbinieks apstrīd darba devējam radušos zaudējumu atlīdzības prasījuma pamatu vai apmēru, darba devējs var celt atbilstošu prasību tiesā divu gadu laikā no zaudējumu nodarīšanas dienas.”⁸⁷

Visbeidzot, saskaņā ar Darba likuma 101. panta pirmās daļas 1. un 2. punktu, “gadījumos, ja: 1) darbinieks bez attaisnojoša iemesla būtiski pārkāpis darba līgumu vai noteikto darba kārtību; 2) darbinieks, veicot darbu, rīkojies prettiesiski un tādēļ zaudējis darba devēja uzticību, darba devējam ir tiesības rakstveidā uzteikt darba līgumu, vienīgi pamatojoties uz apstākļiem, kas saistīti ar darbinieka uzvedību, viņa spējām vai ar saimniecisku, organizatorisku, tehnoloģisku vai līdzīga rakstura pasākumu veikšanu uzņēmumā.”^{88,89}

Autora prāt, iepriekšminētais anotācijā ir pilnīgi pamatots. Norādītais pants Krimināllikumā ir bijis pilnīgi lieks, jo valsts amatpersonām kriminālatbildība jau ir paradzēta speciālajā normā, bet ne publiskām personām to noteica Darba likums, līdz ar ko kriminālatbildība publiskajā sektorā nav nepieciešama un nav leģitīma mērķa, jo materiālos zaudējumus piedzen civiltiesiskā kārtībā. Kā arī darba likums izsmeloši ir noregulējis kārtību kādā darba ņēmējs uzņemas atbildību un kādi pienākumi tam ir pret draba devēju, kā arī ir noregulējis darba devēja pienākumus un tiesības, līdz ar ko krimināltiesiskā faktora nav un nav nepieciešama kriminālatbildība. Autors norāda, ka spēkā esošajā Krimināllikumā pants ir dekriminalizēts ar 2020. gada 11. jūnija grozījumiem, kas stājās spēkā 2020. gada 6. jūlijā.

Atsaucoties uz 13. Saeimas likumprojekta anotāciju norāda, ka arī būtisks grozījums ir izslēgt kriminālatbildību par maznozīmīgiem noziedzīgiem nodarījumiem, papildinot Krimināllikuma 58. pantu, kas paredz nosacījumus. Lai personu atbrīvotu no kriminālatbildības.

“Saskaņā ar KL 58. panta pirmo daļu, no kriminālatbildības var atbrīvot personu, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, kuram gan ir Krimināllikumā paredzētā nodarījuma pazīmes, bet ar kuru nav radīts tāds kaitējums, lai vajadzētu piespriest kriminālsodu. Ņemot vērā, ka turpmāk likumā "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 24.³ pantā tiks definēti maznozīmīga noziedzīga nodarījuma kritēriji, KL 58. panta pirmajā daļā ir paredzēts ietvert atsauci uz maznozīmīgu noziedzīgu nodarījumu. Saistībā ar iecerēto grozījumu ir jāievēro, ka personas atbrīvošana no kriminālatbildības saskaņā ar KL 58.panta pirmo daļu nav un arī nebūs imperatīva, proti, nodarījuma maznozīmīguma konstatēšana neradīs pienākumu atbrīvot personu no kriminālatbildības – par KL 58. panta pirmās daļas piemērošanu būs jālemj

⁸⁷ Darba likums. LV likums. Pieņemts: 20.06.2001 [Aplūkots: 13.12.2024]

⁸⁸ Ibid

⁸⁹ 13. Saeimas Likumprojekta "Grozījumi Krimināllikumā" papildinātā anotācija. Piejems: https://likumi.lv/wwraksti/LIKUMI/PAPILDINATAS_ANOTACIJAS/TM_PAPILD_ANOT_KL_425_LP13_1_5062020.DOCX [Aplūkots: 13.11.2024.]

procesa virzītājam, ņemot vērā visus lietas apstākļus un personu raksturojošo informāciju. Piemēram, konstatējot, ka persona jau iepriekš izdarījusi noziedzīgus nodarījumus un/vai iepriekš jau tikusi atbrīvota no kriminālatbildības noziedzīgu nodarījumu maznozīmīguma dēļ, kriminālprocess pret personu var tikt turpināts, neskatoties uz to, ka izdarītais noziedzīgais nodarījums vērtējams kā maznozīmīgs.”⁹⁰

Līdz ar ko autors norāda, ka iepriekš minētais no anotācijas norāda, ka dekriminalizēšanas jēdziens ir plašāks nekā iepriekš aplūkots, jo faktiski arī šāds grozījums ir dekriminalizēšana, tā nav noteikta panta vai noteikta noziedzīga nodarījuma dekriminalizēšana, bet tajā pašā laikā daļēji dekriminalizē visus maznozīmīgus noziedzīgus nodarījumus. Tā savā ziņā ir daļēja dekriminalizēšana, jo atstāj procesa virzītāja ziņā vai personu atbrīvot vai nē no kriminālatbildības, līdz ar to norma neitver obligātumu. Līdz ar ko autors uzskata, ka ar šādu grozījumu ir pānākta prokuratūras un tiesas noslodzes atvieglošana, kuru varētu sasniegt ar zādzību, krāpšanas un piesavināšanās nelielos apmēros dekriminalizēšanu.

Šī iepriekš analizētā un aplūkotā likumprojekta anotācija ir bijusi lielākā dekriminalizējamo normu ziņā, līdz ar ko atbilstoša darba tematam. Autors secina, ka dekriminalizācija Latvijas Krimināllikumam ir aktuāla un nepieciešama, lai valsts amatpersonu darbs tiktu atvieglots, likums tiktu pilnveidots, kā arī likums pret sabiedrību būtu humāns. Kā arī likumdevējs izvērtē katras dekriminalizācijas pamatotību, leģitimitāti un sabiedrības iegūto labumu. Dekriminalizācijas jēdziens ir plašāks nekā sākotnēji darbā tika analizēts. Visi iepriekš izpētītie dekriminalizēšanas piemēri Latvijā ir bijuši nozīmīgākie, pāreja no Kriminālkodeksa uz Krimināllikumu un 2020. gada 11. jūnija grozījumiem, kas stājās spēkā 2020. gada 6. jūlijā, kā arī grozījumi Krimināllikuma 253. panta un 253.² panta un “Narkotisko un psihotropo vielu un zāļu, kā arī prekursoru likumīgās aprites” likuma 48. panta kopsakarā ar “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” likumu, ir bijuši nozīmīgākie dekriminalizēšanas piemēri Latvijā. No visa iepriekš minētā varam secināt, ka dekriminalizēšana ir saistoša Latvijas tiesību aktiem un tiek realizēta gan nolūkā atslogot valsts iestāžu darbinieku slodzi, gan arī sekojot līdzi mūsdienu sabiedrības vajadzībām, gan arī pilnveidojot Krimināllikumu.

⁹⁰ 13. Saeimas Likumprojekta "Grozījumi Krimināllikumā" papildinātā anotācija. Piejems: https://likumi.lv/wwraksti/LIKUMI/PAPILDINATAS_ANOTACIJAS/TM_PAPILD_ANOT_KL_425_LP13_1_5062020.DOCX [Aplūkots: 13.11.2024.]

3. DEKRIMINALIZĀCIJAS AKTULITĀTES LATVIJĀ

3.1. Zādzību, krāpšanu, piesavināšanos nelielā apmērā dekriminalizēšana Latvijā

Viena no aktuālām tēmām saistībā ar dekriminalizēšanu ir zādzību, krāpšanas un piesavināšanās dekriminalizēšana. Tā nav saistīta tik ļoti ar to, ka sabiedrībā pieņemtu zādzības, krāpšanas vai piesavināšanos, bet gan vērsta vienīgi uz tiesas, policijas un prokuratūras noslodzi. Zādzību, krāpšanas, piesavināšanās skaits Latvijā ir ievērojams, 2023. gadā pēc Krimināllikuma 180. panta ir bijušas 9 422.⁹¹ Jāpimin, ka 2023. gada beigās Valsts policijā strādāja 5379 amatpersonas “(vidējais iztrūkums valstī – 25%)”.⁹²

Latvijas tiesu praksē ir atrodams jēdzienu zādzība, krāpšana un piesavināšanās skaidrojumi. Grūtāk ir nošķirt krāpšanu no piesavināšanās. “Krimināllikuma 179.pantā ir paredzēta atbildība par svešas mantas prettiesisku iegūšanu vai izšķērdēšanu, ja to izdarījusi persona, kurai šī manta uzticēta vai kuras pārziņā tā atradusies (piesavināšanās). Starp pazīmēm, kas raksturo piesavināšanās kā noziedzīga nodarījuma sastāva subjektu un subjektīvo pusi, kasācijas instances tiesas ieskatā, norādāms tas, ka sveša manta atrodas vainīgās personas pārziņā vai manta tai uzticēta, t.i., manta pie šīs personas nonākusi tiesiski, un tikai pēc tam vainīgajai personai rodas nodoms mantu prettiesiski pārņemt savā valdījumā, t.i., nolaupīt. Savukārt Krimināllikuma 177. pantā paredzēta atbildība par krāpšanu – svešas mantas vai tiesību uz šādu mantu iegūšanu, ļaunprātīgi izmantojot uzticēšanos vai ar viltu. Starp pazīmēm, kas raksturo krāpšanas kā noziedzīga nodarījuma subjektu un subjektīvo pusi, norādāms, ka nodoms prettiesiski iegūt svešu mantu savā valdījumā vainīgajai personai rodas pirms tam, kad manta nonākusi pie šīs personas, vai mantas saņemšanas brīdī, un viltus, uzticēšanās tiek izmantots kā mantas prettiesiskas iegūšanas veids. Krāpšanas gadījumā svešas mantas saņemšanas brīdī vainīgā persona jau zina, ka saņemto mantu neatgriezīs cietušajam, un tādā veidā izpaužas uzticības ļaunprātīga izmantošana. Vienošanās starp cietušo un vainīgo personu par mantas nodošanu nākotnē nenozīmē to, ka manta jau ir uzticēta vainīgajai personai vai manta jau atrodas vainīgās personas pārziņā. Tā ir uzticības izrādīšana vainīgajai personai, kura turpmāk šo uzticību var izmantot ļaunprātīgi. Augstākas tiesas apkopojumā, norobežojot

⁹¹ Oficiālais statistikas portāls Piejams:

https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_POP_NO_NOR/NOR010/table/tableViewLayout1/
[Aplūkots: 01.12.2024]

⁹² Valsts policija. Pieejams: <https://www.vp.gov.lv/lv/jaunums/gada-parskats-2023-personala-joma-paradijusas-vairakas-positivas-tendences> [Aplūkots: 01.12.2024]

krāpšanu no piesavināšanās, norādīts, ka salīdzinājumā ar krāpšanu nodoms piesavināties svešu mantu personai veidojas brīdī, kad manta jau faktiski atrodas viņas rīcībā.⁹³ Juridisko zinātņu doktors D.Mežulis, atsaucoties uz tiesību zinātniekiem B.Volženkinu, V.Liholaju, monogrāfijā „Īpašuma krimināltiesiskā aizsardzība” ir norādījis: „Ja nolūks nolaupīt mantu ir jau mantas saņemšanas brīdī, tad nodarījums jāvērtē kā krāpšana, ļaunprātīgi izmantojot uzticēšanos; ja tas radies vēlāk, tad veidosies piesavināšanās sastāvs... Uzticēšanās attiecības starp cietušo un vainīgo raksturo pārliecība par abpusēju godīgumu un patiesīgumu savstarpējos darījumos. Šīs uzticēšanās attiecības var būt juridiski noformētas vai balstīties tikai uz faktiskajiem apstākļiem⁹⁴”.⁹⁵

Zādzības definīcija Latvijas tiesu praksē - “Zādzība ir svešas kustamas mantas slepena vai atklāta nolaupīšana. Zādzības objektīvā puse izpaužas kā tīša, prettiesiska un bezatlīdzības svešas kustamas mantas slepena vai atklāta paņemšana, lai ar to rīkotos kā ar savu⁹⁶.”

Autors norāda, ka tā ir sarežģīta tiesību normu dekriminalizēšana. Tiesām un prokuratūrām tā atvieglotu darbu, bet, vai tā atvieglotu policijas darbu, autors tā neuzskata, jo policijai nebūtu liela nozīme, vai tā izsksta administratīvā pārkāpuma ietvaros vai noziedzīga nodarījuma ietvaros. Piemērs no biežas prakses – apsūdzētais savu vainu neatzīst, līdz ar ko lūdz tiesu veikt lietā pierādījumu pārbaudi saskaņā ar Kriminālprocesa 499. pantu, kurš nosaka, ka “tiesa var pieņemt lēmumu par pierādījumu pārbaudes neizdarīšanu attiecībā uz visu apsūdzību vai tās patstāvīgu daļu tikai ar nosacījumu, ka: 1) apsūdzētais atzīst savu vainu visā viņam izvirzītajā apsūdzībā vai attiecīgā tās daļā; 2) tiesai pēc lietas materiālu pārbaudes nav šaubu par apsūdzētā vainu; 3) apsūdzētais, bet obligātās aizstāvības gadījumos arī viņa aizstāvis un pārstāvis, piekrīt šādas pārbaudes neizdarīšanai.”⁹⁷

Apsūdzētajai personai ir piemērots Krimināllikuma 180. pants zādzība, krāpšana, piesavināšanās nelielā apmērā, tad process līdz notiesājošam spriedumam ir garš un patērē daudz resursus, un tiesai jāpārbauda lietas materiāli, kaut gan lietā nav šaubu par apsūdzētā vainu. Jāpiemin, ka zādzību, krāpšanu, piesavināšanos nelielā apmērā skaits ir ļoti lielā mērā atkarīgs no ekonomiskā stāvokļa valstī, piemēram, ekonomisko krīžu laikos zādzību, krāpšanu, piesavināšanos nelielā apmērā skaits būtiski palielinās, un autors uzskata, ka šāda dekriminalizācija tikai radītu valstī nekārtības un haosu apstākļos, ka tas būtu vismazāk nepieciešams. Ja utopiskā nākotnē sabiedrība dzīvotu ekonomiski labvēlīgākos apstākļos,

⁹³ „Tiesu prakse lietās par krāpšanu” (2008./2009.gads 63.lpp.)

⁹⁴ D.Mežulis. Īpašuma krimināltiesiskā aizsardzība. SIA „Biznesa augstskola Turība”, Rīga, 2006., 192., 193.lpp.

⁹⁵ Latvijas republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2011. gada 29. septembra lēmums lietā SKK-504/2011

⁹⁶ Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2023. gada 5. septembra spriedums lietā Nr. 11096341911

⁹⁷ Kriminālprocesa likums. LV likums. Pieņemts: 21.04.2005. [Aplūkots: 14.12.2024.]

varētu runāt par zādzību, krāpšanu, piesavināšanos nelielā apmērā dekriminalizēšanu. Autors uzskata, ka labāka iniciatīva būtu noteikt speciālu, paātrinātu procesu, piemēram, nosakot zādzības apmēru un apstākļus tiesa varētu lemt jautājumu par pierādījumu pārbaudes veikšanu vai neveikšanu, vai arī prokurors jau pirms tiesas procesā varētu lemt par soda uzlikšanu vai lemt par sodu ar prokurora priekšrakstu, bet visi iepriekš izklāstītie varianti ir jāvērtē kopsakarā ar cilvēka pamattiesību aizsardzību un Kriminālprocesa 19. pantā ietverto nevainīguma prezumpciju, ka “neviens persona netiek uzskatīta par vainīgu, kamēr tās vaina noziedzīga nodarījuma izdarīšanā netiek konstatēta šajā likumā noteiktajā kārtībā. Personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību, nav jāpierāda savs nevainīgums. Visas saprātīgās šaubas par vainu, kuras nav iespējams novērst, jāvērtē par labu personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību. Ja valsts amatpersona, kas nav kriminālprocesā iesaistītā persona, ar publisku paziņojumu ir izteikusies par personas vainīgumu, pārkāpjot nevainīguma prezumpciju, procesa virzītājs, pamatojoties uz personas motivētu iesniegumu, publiski informē par nevainīguma prezumpcijas principa pārkāpumu, bet iesnieguma kopiju nosūta izvērtēšanai institūcijai, kura var lemt par amatpersonas atbildību.”⁹⁸

“Arī Latvijā prokurora priekšraksta par sodu piemērošana ir veiksmīga alternatīva lietas izskatīšanai tiesā, ja prokurors uzskata, ka nav jāpiemēro ar brīvības atņemšanu saistīts sods. Latvijā priekšrakstu par sodu var piemērot, ja apsūdzētais tam piekrīt, atzīst savu vainu, ir atlīdzinājis visus zaudējumus, samaksājis kompensācijas. Pašos vienkāršākajos gadījumos tas ir iespējams arī dažu stundu laikā vai arī kamēr persona ir aizturēta (48 stundu laikā). Policija telefoniski sazinās ar prokuratūru, informē par izdarīto noziegumu, izdarīšanas apstākļiem, par aizturēto personu, tās personību un nodod krimināllietu un noziedzīgu nodarījumu izdarījušo personu prokuratūrai. Pastāvot iepriekšminētajiem nosacījumiem, prokurors var uzreiz piemērot priekšrakstu par sodu vai arī pieņemt citus lēmumus (piemēram, nosūtīt lietu tiesai).”⁹⁹

Zādzību, krāpšanu, piesavināšanos nelielā apmērā iespējams dekriminalizēt, nosakot atbildību administratīvajā kārtībā, tas atvieglotu darbu tiesām un prokuratūrām, bet neatvieglotu darbu policijai, bet, aplūkojot šo iespēju, ir jāatbild uz jautājumu, vai sabiedrības drošība un labklājība no tā iegūs. No vienas puses, atvieglot prokuratūras un tiesas darbu, tiks vairāk laika un resursu veltīts smagu un sevišķi smagu noziedzīgu nodarījumu izskatīšanai, no otras puses, vai šāda dekriminalizācija neradīs draudus sabiedrībai, vai noziedzīgie elementi neuzskatīs administratīvo sodu par pārāk nesamērīgu, līdz ar to zādzību skaits varētu tikai pieaugt.

⁹⁸ Kriminālprocesa likums. LV likums. Pieņemts: 21.04.2005. [Aplūkots: 14.12.2024.]

⁹⁹ “Mazāk smagu noziegumu izmeklēšanas vienkāršošana” vadlīnijas. Pieejams:

<https://www.vp.gov.lv/lv/mazak-smagu-noziegumu-izmeklesanas-vienkarsosana> [aplūkots: 23.12.2024]

Zigurds Safranovičs, bijušais Alūksnes rajona Kārtības policijas biroja priekšnieks ir izteicies, ka: “Krievu laikos par sīko zādzību tika sastādīts īpašs protokols, nevis ierosināta krimināllieta. Esmu par to, lai atgrieztos pie šīs sistēmas. Ja zagtās mantas vērtība bija līdz 50 rubļiem, tad sastādīja sīkās zādzības protokolu, kas bija ļoti vienkāršs un ātri aizpildāms pusstundas laikā. Zaglis skaitījās kā tiesāts, un informācijas centrā atzīmēja, ka viņš izdarījis sīko zādzību. Tiesa vai milicijas priekšnieks uzlika naudas sodu un viss. Īsi, kodolīgi un nebija lieku tiesāšanās izdevumu. Ja zādzībā gada laikā pieķēra vēlreiz, tad tika rosināta krimināllieta. Tā arī vajadzētu. Lietas tiktu atrisinātas ātrāk. Par sodu lemtu administratīvās tiesas tiesnesis, kas tad piespriežu naudas sodu vai sabiedrisko darbu. Bieži vien zaglim nav līdzekļu, lai samaksātu sodu, taču sabiedrisko darbu gan viņš var darīt. Tagad tiesvedības par sīkām zādzībām ilgst gadiem. Nozog ievārījuma burku, bet pēc diviem gadiem tiesā, kad ne apzagtais, ne vainīgais neatceras, vai tas bija ķiršu vai zemeņu ievārījums. Protams, problēma netiks atrisināta. Būtībā to neatrisinās nekas. Uz tādu brīnumu nav pat ko cerēt. Bet nedarīt nevar. Sīko zādzību dekriminalizēšana ietaupītu policijas, arī tiesas darbinieku laiku un valsts līdzekļus.”¹⁰⁰

Autors daļēji pievienojas Zigurda Safranoviča, bijušajam Alūksnes rajona Kārtības policijas biroja priekšniekam, izteiktajam viedoklim, jo, protams, juridiski šāda pieeja šķietami liekas vienkāršāka un pašsaprotamāka, nekā šobrīd esošā, kaut gan rada nesamērību starp sodu un izdarīto noziedzīgo nodarījumu, jo tāpat kā bakalaura darba ietvaros intervijā izteicās Vidzemes tiesas apgabala prokuratūras prokurors: “Dekriminalizācija atvieglotu Krimināllietas, atvieglotu policijas, prokuratūras un tiesas noslodzi, bet neredzu lielu atšķirību, kurā likumā ir/būs noteikta atbildība – administratīvajā vai krimināllikumā, ja ir krimināllikumā, tad valsts iestādes vēl ko darīs, ja administratīvajā, tad neko, jo nav resursu cilvēku. Es neatbalstu sīko zādzību dekriminalizēšanu, jo pensionāram 100 eiro ir liela nauda, bet kādam citam, tas ir viena cigāra vērts, ja būs dekriminalizēts, tad sīkās zādzības neizmeklēs, neatklās un līdz ar to zaglis paliks nesodīts.”¹⁰¹

Rīgas pilsētas tiesas tiesneša viedoklis bija šāds, ka: “Iespējams, teorētiski administratīvā pārkāpuma process ir vienkāršāks, taču nedomāju, ka praksē darba apjoms administratīvo pārkāpumu lietās būs mazāks kā krimināllietās. Piekrītot jau paustajiem viedokļiem, arī es uzskatu, ka tādi nodarījumi, kā maza apmēra zādzības, krāpšanas un piesavināšanās ir dekriminalizējami.” Cita Rīgas pilsētas tiesas tiesneša viedoklis: “Tendence ir, ka zādzību nelielā apmērā izdarīšanā ir ļoti augsts recidīva līmenis. Ja netiks paredzēta kriminālatbildība un piemēroti adekvāti sodi, tad tiks vēl vairāk apdraudētas cietušo personu

¹⁰⁰ <https://arhivs.aluksniesiem.lv/raksts/76286> [aplūkots 21.11.2024.]

¹⁰¹ Pētnieciskā intervija Bakalaura darba ietvaros ar Vidzemes tiesas apgabala prokuratūras prokuroru 20.10.2024. skat. pielikumā.

mantiskās intereses. Lai arī šādu zādzību mantiskais apmērs tiešām var būt arī mazs, piemēram, daži desmiti euro un arī mazāk, bet, ja izdara vairākus nodarījumus, kaitējums ir lielāks. Lai efektīvi aizsargātu personu mantiskās intereses, nesaskatu, ka dekriminalizācija ir piemērots risinājums.”¹⁰²

Autors uzskata, ka zādzība no zādzības ne ar ko neatšķiras, jo subjektīvā puse svešas kustamas mantas slepena vai atklāta nolaupīšana ir viena un tā pati, gan lielos apmēros, gan nelielos apmēros. Kā arī būtisks ir apstākļi, ka Administratīvā atbildības likumā ¹⁰³nav obligātums, ko paredz Kriminālprocesa likuma 6. pants, kur noteikts, ka “amatpersonai, kura pilnvarota veikt kriminālprocesu, ikvienā gadījumā, kad kļuvis zināms kriminālprocesa uzsākšanas iemesls un pamats, ir pienākums savas kompetences ietvaros uzsākt kriminālprocesu un novest to līdz Krimināllikumā paredzētajam krimināltiesisko attiecību taisnīgam noregulējumam.”¹⁰⁴

Kā arī Administratīvās atbildības likums nedod tiesības administratīvajā procesa ietvaros prasīt morālo vai materiālo kompensāciju no pie administratīvās atbildības saucamās personas, to piedzen civiltiesiskā kārtībā, līdz ar to zādzību, krāpšanu, piesavināšanās gadījumā tāpat būs jānoslogo tiesa ar prasījumiem par kompensāciju tikai civiltiesiskā kārtībā. Vēl viens aspekts ir atkārtota nelielā apmērā zādzības, krāpšanas un piesavināšanās, ir jāneregule kriminālatbildība, līdzīgi, kā tas ir šobrīd ar narkotisko un psihotropo vielu lietošanu nelielā apmērā, brīdinātām personām par kriminālatbildību un gada laikā sodītiem atkārtoti būtu jāuzsāk kriminālprocess, kā to paredz Narkotisko un psihotropo vielu un zāļu, kā arī prekursoru likumīgās aprites likuma 48. panta trešā daļa.¹⁰⁵

Autors uzskata, ka zādzība jau izsenus ir bijis smags pārkāpums, par ko atbildība būtu paredzēta Krimināllikumā, jo Zemnieku kārtas tiesību avotos un komentāros Rīgas arhibīskapijas zemnieku tiesībās ir minēts, ka, “ja zagli noķer zogot, tad to uzkar vai ļauj tam atpirkties ar 6 markām.” ¹⁰⁶ Līdz ar to tiesību paražas nosaka, ka sabiedrībai ir nepieņemam zagšana, krāpšana, piesavināšanās, tad kādēļ mūsdienās un šobrīd būtu par šo nodarījumu jāmīkstina sods, jo Administratīvās atbildības likums neparedz sodu – apcietinājums. Un kādas būs represijas, vai sods personām, kuras nepildīs sodu – administratīvais sods naudas sods, ko, visticamāk, arī personas, kuras tiks sodītas par zagšanu, nedarīs. Autors neuzskata, ka šāda pieja un administratīvais sods pildīs savu mērķi – atturēt personu no šādu nodarījumu izdarīšanas.

¹⁰² Pētnieciskā intervija Bakalaura darba ietvaros ar Rīgas pilsētas tiesas tiesnesi 21.10.2024. skat. pielikumā.

¹⁰³ Administratīvās atbildības likums. LV likums. Pieņemts: 25.10.2018. [aplūkots: 01.01.2025.]

¹⁰⁴ Kriminālprocesa likums. LV likums. Pieņemts 21.04.2005. [Aplūkots: 26.12.2024]

¹⁰⁵ Narkotisko un psihotropo vielu un zāļu, kā arī prekursoru likumīgās aprites likums. LV likums. Pieņemts: 09.05.1996. [aplūkots: 26.12.2024]

¹⁰⁶ Švābe A. Vecākās zemnieku tiesības. – R:Latvijas Skolotāju savienība,1927.-3., 4.lpp.

Administratīvā soda mērķis ir noteikts Administratīvās atbildības likuma 13. pantā, kurā teikts, ka “Administratīvais sods ir ietekmēšanas līdzeklis, kas tiek piemērots administratīvo pārkāpumu izdarījušajai personai, lai aizsargātu sabiedrisko kārtību, atjaunotu taisnīgumu, sodītu par izdarīto pārkāpumu, kā arī atturētu administratīvo pārkāpumu izdarījušo personu un citas personas no turpmākas administratīvo pārkāpumu izdarīšanas.”¹⁰⁷

Kā arī apstākļi, ka policijā trūkst darbinieku, vidējais iztrūkums valstī – 25%,¹⁰⁸ un zādzību, krāpšanu, piesavināšanos nelielā apmērā dekriminalizācija, autoraprāt, novedīs pie situācijas, ka zādzību, krāpšanu, piesavināšanos, kurās pie atbildības saucamā persona netiks pieķerta “pie rokas”, jeb, lai noskaidrotu pie atbildības saucamo personu būs jāveic padziļināta izmeklēšana, jāiegūst un jānostiprina papildus pierādījumi, tiks vienkārši neizskatītas un neizmeklētas. Būtībā autors saskata tikai prokuratūras darba atvieglošanu. Kā arī Krimināllikuma 58. panta pirmā daļa, kura tika ietverta Krimināllikumā ar Grozījumiem Krimināllikumā, kuri tika pieņemti 2020. gada 11. jūnijā,¹⁰⁹ nosaka, ka “no kriminālatbildības var atbrīvot personu, kas izdarījusi maznozīmīgu noziedzīgu nodarījumu.” Līdz ar ko autors nesaskata vajadzību likumdevējam dekriminalizēt zādzību, krāpšanu un piesavināšanos nelielos apmēros, jo Krimināllikums jau ir noregulets tā, lai atvieglotu iestāžu noslodzi un dod rīcības brīvību sakarā ar maznozīmīgiem noziedzīgiem nodarījumiem.

¹⁰⁷ Administratīvās atbildības likums. LV likums. Pieņemts: 25.10.2018. [aplūkots: 01.01.2025.]

¹⁰⁸ Valsts policija. Pieejams: <https://www.vp.gov.lv/lv/jaunums/gada-parskats-2023-personala-joma-paradijusas-vairakas-pozitivas-tendences> [Aplūkots: 01.12.2024]

¹⁰⁹ Grozījumi Krimināllikumā. LV likums. Pieņemts: 11.06.2020.

3.2 Par psihotropo un narkotisko vielu lietošanu, glabāšanu, realizēšanu nelielos apmēros personīgos nolūkos dekriminalizāciju Latvijā

Publiski apspriestākā dekriminalizācija Latvijā ir narkotisko un psihotropo vielu dekriminalizācija. Sabiedrībā domas dalās, bet Eiropas Savienībās un citās pasaules valstīs šis jautājums tiek risināts un dekriminalizācija ir notikusi, kā, piemēram, 2021. gadā Malta legalizēja marihuānas lietošanu un audzēšanu personīgiem nolūkiem, 2023. gadā Luksenburga legalizēja marihuānas lietošanu un audzēšanu personīgiem nolūkiem, kā arī 2024. gadā Vācija legalizēja marihuānas lietošanu un audzēšanu personīgiem nolūkiem.¹¹⁰ Kā arī Amerikas Savienotajās valstīs marihuāna ir dekriminalizēta federāli.¹¹¹

Narkotisko un psihotropo vielu un zāļu, kā arī prekursoru likumīgās aprites likumā noteikts, ka “par narkotiskām vielām uzskata jebkura dabīga vai sintētiska viela, kas ir klasificēta atbilstoši 1961. gada 30. marta Vienotajai konvencijai par narkotiskajām vielām un 1972. gada Protokolam par grozījumiem 1961. gada 30. marta Vienotajā konvencijā par narkotiskajām vielām¹¹² un iekļauta Latvijā kontrolējamo narkotisko vielu, psihotropo vielu un prekursoru sarakstos.”¹¹³

“Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 2. pielikumā noteikts, ka “Marihuāna ir augu valsts produkts ar narkotisku iedarbību”¹¹⁴

Savukārt šī likuma pielikuma II. I saraksts “(aizliegtās sevišķi bīstamās narkotiskās vielas, tām pielīdzinātās psihotropās vielas un augi, kuru nelegāla aprīte un ļaunprātīga lietošana apdraud veselību)” izžāvēta marihuānas apmērs, līdz kuram daudzumi atzīstami par nelieliem, ir viens grams,¹¹⁵ kas, autorprāt, ir absurds daudzums, skatot ārvalstu praksi, kur, piemēram, Nīderlandē persona legāli drīkst glabāt izžāvētu marihuānu līdz 5 gramiem.¹¹⁶ Tas nozīmē kopumā uz likuma normām, tad ne tikai atkārtota psihotropo un narkotisko vielu iegādāšanās, lietošanas un glabāšanas gada laikā nelielos apmēros rada kriminālatbildību personai, bet arī

¹¹⁰ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction “Cannabis laws in Europe”, pieejams: https://www.euda.europa.eu/publications/faq/cannabis-laws-europe-questions-and-answers-for-policy-making_en [aplūkots 12.11.2024]

¹¹¹ 117th CONGRESS 2d Session H.R.3617, In the senate of the united states, 2022. gada 4. aprīlis, AN ACT, pieejams: <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/3617/text> [aplūkots 12.11.2024]

¹¹² Par pievienošanos 1961. gada 30. marta Vienotajai konvencijai par narkotiskajām vielām un grozījumiem, kas izdarīti saskaņā ar 1972. gada Protokolu par grozījumiem 1961. gada 30. marta Vienotajā konvencijā par narkotiskajām vielām. Augstākās padomes lēmums. Pieņemts: 11.05.1993.

¹¹³ Narkotisko un psihotropo vielu un zāļu, kā arī prekursoru likumīgās aprites likums. LV likums. Pieņemts: 09.05.1996. [Aplūkots: 28.12.2024]

¹¹⁴ Likums “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 2. pielikums. LV likums. Pieņemts: 15.10.1998. [Aplūkots: 29.12.2024]

¹¹⁵ Ibid

¹¹⁶ EMCDDA Piejams: <https://www.euda.europa.eu/system/files/publications/11347/netherlands-cdr-2019.pdf> [Aplūkots: 22.11.2024]

vielas apmērs, kurš pārsniedz vienu gramu izžāvētā veidā, rada personai krimināltbildību, izslēdzot no visa iepriekš minētā marihuānas realizāciju.

Arī soda mērķi nevar īstenot saistībā ar marihuānas lietošanu, glabāšanu, jo nevar aizsargāt sabiedrības drošību, ja tā netiek nekādā veidā apdraudēta, tieši pretēji, neregulēts jautājums ienestu valsts budžētā naudas līdzekļus, kā arī mazinātu noziedzību valstī, jo lietotājiem nevajadzētu iegādāties marihuānu no kriminālajiem elementiem, līdz ar ko arī audzēšana mājas apstākļos personīgiem nolūkiem ir svarīgs grozījums, kas viennozīmīgi mazinātu noziedzību un marihuānas lietotāju sasaisti ar noziedzību un tās elementiem. Un atjaunot taisnīgumu, pēc autora domām, ir iespējams tikai dekriminalizējot marihuānas lietošanu, glabāšanu un audzēšanu, jeb narkotisko vielu izgatavošana personīgiem nolūkiem.

“Runājot par kaitīgajām sekām krimināltiesību izpratnē, jāsaprot, ka kaitīgas sekas ir katram kriminālsodāmam nodarījumam. Ja nav nopietni apdraudētas aizsargājamās intereses, tad nav pamata runāt arī par kriminālatbildības nepieciešamību.”¹¹⁷ Autors nonāk pie secinājumiem, ka kriminalisodāmam nodarījumam nopietni jāapdraud aizsargājamās intereses, kuras marihuānas lietošanas, glabāšanas vai audzēšanas jeb narkotisko vielu izgatavošanas personīgos nolūkos nesaskata. Pretēji autora uzskatam Satversmes tiesa ir norādījusi, ka “Satversmes tiesa piekrīt Saeimas viedoklim, ka narkotisko un psihotropo vielu nelegālās izplatības tālejošās sekas negatīvi ietekmē ne tikai konkrēto šo vielu lietotāju, bet arī sabiedrības ekonomiskos, politiskos un kultūras pamatus, un uzskata, ka galvenais izvērtējamā pamattiesību ierobežojuma legitīmais mērķis ir sabiedrības drošība.”¹¹⁸

Satversmes tiesa 2005. gada 26. janvāra spriedumā izvērtēja "Par Latvijas Republikas Krimināllikuma 253.² panta pirmajā daļā iekļautās normas "narkotisko un psihotropo vielu lietošana bez ārsta nozīmējuma" atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 96.pantam".¹¹⁹“Pieteicēja uzskata, ka Satversmes 96. pantā noteiktās pamattiesības uz privātās dzīves neaizskaramību ietver tiesības lietot jebkuru no valstī pieejamām apreibinošām vielām. Viņa atzīst, ka sabiedrības tikumības interesēs valstij ir tiesības reglamentēt tikai apreibinošo vielu publisku lietošanu. Ar likumu tiek reglamentēta alkohola un tabakas lietošana, savukārt narkotisko un psihotropo vielu lietošanas reglamentācija ir aizstāta ar totālu aizliegumu. Pēc pieteicējas domām, par narkotisko un psihotropo vielu publisku lietošanu paredzama tāda pati atbildība kā par alkohola un tabakas lietošanu. Pieteicēja uzsver,

¹¹⁷ Krastiņš U., Konceptuāli par vainu administratīvajās tiesībās. Jurista Vārds, 05.06.2007., Nr. 23 (476).

¹¹⁸ Satversmes tiesas 2005. gada 26. janvāra spriedums lietā Nr.2004-17-01. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/100395-par-latvijas-republikas-kriminallikuma-253sup2sup-panta-pirmaja-dala-ieklaudas-normas-narkotisko-un-psihotropo-velu-lietosana-bez-arsta-nozimejuma-atbilstibu-latvijas-republikas-satversmes-96pantam> [Aplūkots: 13.12.2024]

¹¹⁹ Ibid

ka nav pieļaujams paredzēt kriminālatbildību par narkotisko un psihotropo vielu lietošanu savā mājā vai dzīvoklī. Šo atziņu pieteicēja argumentē ar ASV Augstākās tiesas tiesneša Harlana (*Harlan*) izteikumu, ka māja ir tā vieta, kur cilvēks var paļauties uz to, ka viņa tiesības uz privāto dzīvi tiks respektētas.¹²⁰ Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētā norma ir vērsta pret atkarīgajiem narkotisko un psihotropo vielu lietotājiem. Pieteicēja uzskata, ka atkarība no narkotiskajām un psihotropajām vielām ir slimība un šādu vielu lietošana ir slimības izpausme, nevis noziedzīga darbība. Līdz ar to par šādu vielu lietošanu nedrīkst sodīt. Pieteicēja atsauca uz ASV Augstākās tiesas spriedumu lietā "*Robinson v. California*"¹²¹, ar kuru par nekonstitucionālu tika atzīta Kalifornijas štata tiesību norma, kas paredzēja kriminālatbildību par atkarību no narkotiskajām vielām. ASV Augstākā tiesa atzina, ka saskaņā ar šo normu cilvēks tika atzīts par vainīgu nozieguma izdarīšanā un sodīts viņa slimības dēļ un tas uzskatāms par cietsirdīgu sodu." Iepriekš izklāstītajam autors pievienojas, jo neuzskata, ka lietošana, glabāšana un audzēšanas jeb narkotisko vielu izgatavošana personīgiem nolūkiem apdraudētu sabiedrības aizsargājamās interese, tieši preteji mazinātu noziedzīgo elementu ietekmi un uzskata, ka šāda veida ierobežošana ir cilvēka uz privātās dzīves neaizskaramību aizskārums. Kā arī fakts, ka tikai "apmēram 10% cilvēku, kuri sāk smēķēt marihuānu, kļūst atkarīgi"¹²² līdz ar to marihuānu pašu par sevi nevar uzskatīt par atkarības izraisošu vielu, atkarīgi var palikt cilvēki, kuri jau ir tendēti uz atkarībām. Jāpiemin, ka marihuānas lietošanai ir arī pozitīva ietekme uz cilvēku, kā piemēram, sāpju mazināšana, stimulēta apetīte, samazināta sliktu dūša un vemšanu, samazināta trauksme, muskuļu relaksācija, un šīs īpašības ārstniecībā izmanto, piemēram, onkoloģijas pacienti pēc ķīmijterapijas.¹²³

Iepriekš minētajā Satversmes spriedumā "Pieteicēja min Latvijas Kriminālkodeksa 222.⁸panta trešo daļu, kas paredzēja personas atbrīvošanu no kriminālatbildības, ja tā labprātīgi vērsusies medicīnas iestādē pēc medicīniskās palīdzības sakarā ar narkotisko un psihotropo vielu lietošanu nemedicīniskā nolūkā. Šāda regulējuma trūkums Krimināllikumā apstrīdēto normu padarot līdzīgu ASV Augstākās tiesas atceltajai Kalifornijas štata tiesību normai."¹²⁴ Autors norāda, ka šāda norma ir ietverta Krimināllikuma 254. pantā, kurā noteikts, ka "Persona, kura labprātīgi nodevusi narkotiskās, psihotropās, jaunas psihoaktīvās vielas vai tās saturošus izstrādājumus, kuru aprīte ir aizliegta vai ierobežota, vai labprātīgi paziņojusi par to

¹²⁰ Katz v. United States, 389 U. S. 347 (1967)

¹²¹ ASV Augstākās tiesas spriedumu lietā "*Robinson v. California*" [370 U. S. 660 (1962)]

¹²² Yann Poncein, MD Psychiatry, Child and Adolescent Psychiatry. Pieejams:

<https://www.yalemedicine.org/conditions/marijuana-use-disorder>

¹²³ Ibid

¹²⁴ Satversmes tiesas 2005. gada 26. janvāra spriedums lietā Nr.2004-17-01. Pieejams:

<https://likumi.lv/ta/id/100395-par-latvijas-republikas-kriminallikuma-253sup2sup-panta-pirmaja-dala-ieklaudas-normas-narkotisko-un-psihotropo-vielu-lietosana-bez-arsta-nozimejuma-atbilstibu-latvijas-republikas-satversmes-96pantam> [Aplūkots: 13.12.2024]

iegādāšanos, glabāšanu, pārvadāšanu vai pārsūtīšanu, vai sniegusi vai organizējusi palīdzību citai personai šo vielu pārdozēšanas gadījumā, tādējādi novēršot vai mazinot tās dzīvības un veselības apdraudējumu, tiek atbrīvota no kriminālatbildības par šo vielu lietošanu, iegādāšanos, glabāšanu, pārvadāšanu vai pārsūtīšanu.” 2002. gada 17. oktobra Krimināllikuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 2014. gada 25. septembra¹²⁵ un 2024. gada 6. jūnija likumu.¹²⁶

“Saeima uzskata tas ir atzīstams par neatliekamam sociālo nepieciešamību, jo narkotisko un psihotropo vielu neatļauta lietošana ir bīstama cilvēka garīgajai un fiziskajai veselībai, izraisa atkarību, provocē vardarbību un cita veida prettiesisku uzvedību, tā visa rezultātā narkomāns apdraud sevi un apkārtējos, izputina ģimeni un rada citas ļoti nopietnas problēmas sabiedrības dzīvē”¹²⁷ Autors norāda, kā jau iepriekš minēts no ārstu veiktajiem pētījumiem, ka bīstama cilvēka fiziskajai veselībai un provocē vardarbību un cita vieda prettiesisku uzvedību saistībā ar marihuānas lietošanu, uzskats ir pilnīgi aplams, un nav attiecināms uz šo gadījumu.

Satversmes tiesa norādīja, ka “Satversmes tiesa nepiekrīt pieteicējas un arī krimināltiesību zinātnē¹²⁸ izteiktajam viedoklim, ka narkomānija skar vienīgi pašu narkotisko un psihotropo vielu lietotāju un ka tāpēc kriminālatbildības noteikšana par to nav pieļaujama. Faktiski narkomānija skar visu sabiedrību. Īpaši smagas ciešanas narkotisko un psihotropo vielu lietotāji sagādā saviem tuviniekiem.” Autors uzskata, ka šāds Satversmes tiesas izteikts viedoklis ir nekorekts un nav balstīts uz faktiem un ir tikai vospārējs pieņēmums.

Aktualitāti par narkotisko un psihotropo vielu lietošanu dekriminalizēšanu izraisīja Latvijas Republikas Ministru prezidentes un Latvija Republikas prezidenta uzmanību. “Ministru prezidente Evika Siliņa atbalsta ieceri dekriminalizēt narkotiku lietošanu jauniešu vidū. “Visi saprot, cik bīstami ir tas, ka jaunieši bailēs no kriminālatbildības neziņo neatliekamajiem dienestiem vai, ja draugi slēpj narkotiku lietošanas faktu, tādējādi varam zaudēt jauniešus” sacīja Ministru prezidente, uzsverot, ka tas neattiecas uz narkotiku glabātājiem, organizētājiem, kriminālām autoritātēm - tiem pienākas kriminālā atbildība un pienācīgs sods. “Valsts prezidents piekrīt un atbalsta to, ka jauniešiem, kuri lieto narkotikas, kriminālatbildība nebūtu piemērojama. Taču tie, kuri organizē narkotiku tirdzniecību, pārdod

¹²⁵ Grozījumi Krimināllikumā. LV likums. Pieņemts: 25.09.2014

¹²⁶ Grozījumi Krimināllikumā. LV likums. Pieņemts: 06.06.2024

¹²⁷ Satversmes tiesas 2005. gada 26. janvāra spriedums lietā Nr.2004-17-01. Pieejams:

<https://likumi.lv/ta/id/100395-par-latvijas-republikas-kriminallikuma-253sup2sup-panta-pirmaja-dala-ieklaudas-normas-narkotisko-un-psihotropo-velu-lietosana-bez-arsta-nozimejuma-atbilstibu-latvijas-republikas-satversmes-96pantam> [Aplūkots: 13.12.2024]

¹²⁸ sk., piem.: Ashworth A. Principles of Criminal Law. Fourth Edition. - Oxford: Oxford University Press, 2003, pp.53 - 54

un ir atbildīgi par to, ka jaunieši tās saņem, kriminālsodi būtu saglabājami, uzskata E.Rinkēvičs.”¹²⁹

Autors norāda, Krimināllikuma 254. pants tika papildināts pirms sabiedrības rezonances ar 2024.gada 6. jūnija grozījumiem papildinot 254. pantu pēc vārdiem "to iegādāšanos, glabāšanu, pārvadāšanu vai pārsūtīšanu" ar vārdiem "vai sniegusi vai organizējusi palīdzību citai personai šo vielu pārdozēšanas gadījumā, tādējādi novēršot vai mazinot tās dzīvības un veselības apdraudējumu".¹³⁰ Autors uzskata šādu papildinājumu par veiksmīgu Krimināllikuma pilnveidošanu un pozitīvu Krimināllikuma pilnveidošanu.

“LĀB prezidente Ilze Aizsilniece domā, ka šāds solis ļautu ātrāk un efektīvāk identificēt problēmu, lai jaunieši nebaidās par to runāt un vēršas pēc palīdzības. “Statistika ir biedējoša, tāpēc ir pēdējais brīdis sekot citu valstu piemēram un dekriminalizēt nelegālo narkotiku lietošanu, lai cilvēki nebaidās lūgt palīdzību,” domā Aizsilniece. Latvijā esošajā likumdošanā saglabājas kriminālatbildība par narkotiku lietošanu, kas radot “ļoti lielas problēmas, lai atklāti varētu veikt prevencijas darbu narkotiku lietošanas samazināšanai”. Īpaši apgrūtināši esot sniegt nepieciešamo neatliekamo palīdzību un ārstēšanu narkotiku pārdozēšanas gadījumā, norāda organizācijas.”¹³¹

"Statistika ir biedējoša, tāpēc ir pēdējais brīdis sekot citu valstu piemēram un dekriminalizēt nelegālo narkotiku lietošanu, lai cilvēki nebaidās lūgt palīdzību," domā I.Aizsilniece. Tās lēš, ka aizliedzošai un sodošai narkotiku politikai ir bijusi neproduktīva ietekme, veicinot HIV un C hepatīta pārnesanu, letālu pārdozēšanu, masveida ieslodzījumus un citus cilvēktiesību pārkāpumus un vardarbību narkotiku tirgū. Organizācijas paziņojumā piesauc 2019. gadā ANO izpilddirektoru padomes apstiprinātu aicinājumu par narkotiku lietošanas un glabāšanas dekriminalizēšanu. Sekojot šim aicinājumam, 2017. gadā aptuveni 20 valstis esot ieviesušas "de iure" dekriminalizāciju vai juridisku regulējumu attiecībā uz vienu vai vairākām iepriekš nelegālām narkotikām.”¹³²

Aplūkojot Krimināllikuma vēsturi saistībā ar narkotisko un psihotropo vielu iegādāšanos, glabāšanu un lietošanu nelielos apmēros. 2002. gadā Krimināllikums tika papildināts ar 253.²pantu kurā noteikta atbildība par narkotisko un psihotropo vielu neatļauta iegādāšanās, glabāšana un realizēšana nelielā apmērā un narkotisko un psihotropo vielu lietošana bez ārsta nozīmējuma.¹³³ Pirms grozījuma Krimināllikumā nebija atsauce uz

¹²⁹ Silīņa atbalsta ārstu un ekspertu palīgā saucieni – ieceri dekriminalizēt narkotiku lietošanu jauniešu vidū. Piejams: <https://www.la.lv/silina-atbalsta-arstu-un-ekspertu-paliga-saucienu-ieceri-dekriminalizet-narkotiku-lietosanu-jauniesu-vidu> [Aplūkots: 29.12.2024]

¹³⁰ Grozījumi Krimināllikumā. LV likums. Pieņemts: 06.06.2024.

¹³¹ Ibid

¹³² Ibid

¹³³ Grozījumi Krimināllikumā. LV likums. Pieņemts: 17.10.2002.

lietošanu. Par lietošanu atbildība bija parādzēta Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 46. pantā.¹³⁴ Šobrīd administratīvā atbildība ir parādzēta “Narkotisko un psihotropo vielu un zāļu, kā arī prekursoru likumīgās aprites likuma” 48. pantā kurā noteikts, ka “par narkotisko vai psihotropo vielu neatļautu iegādāšanos vai glabāšanu nelielā apmērā vai par narkotisko vai psihotropo vielu neatļautu lietošanu piemēro brīdinājumu vai naudas sodu no desmit līdz piecdesmit sešām naudas soda vienībām.” Kā arī noteikts, ka “piemērojot administratīvo sodu par šā panta pirmajā daļā paredzēto pārkāpumu, personu vienlaikus rakstveidā brīdina par kriminālatbildību, ja tā gada laikā pēc administratīvā soda piemērošanas neatļauti iegādāsies vai glabās narkotiskās vai psihotropās vielas nelielā apmērā vai neatļauti tās lietos.”¹³⁵ Krimināllikuma 253.² pants savukārt nosaka, ka “Par narkotisko vai psihotropo vielu neatļautu iegādāšanos vai glabāšanu nelielā apmērā bez nolūka tās realizēt vai narkotisko vai psihotropo vielu neatļautu lietošanu, ja to izdarījusi persona, kura brīdināta par kriminālatbildību par narkotisko un psihotropo vielu neatļautu iegādāšanos, glabāšanu un lietošanu,...”. Būtiski pieminēt, ka ar grozījumiem 2012. gada 13. decembrī norma Krimināllikuma 253.² pantā tika izteikta – “ja to izdarījusi persona, kura brīdināta par kriminālatbildību par narkotisko un psihotropo vielu neatļautu iegādāšanos”.¹³⁶ Līdz ar to noregulējot administratīvo atbildību, gan kriminālatbildību saistībā ar narkotisko vai psihotropo vielu neatļautu iegādāšanos vai glabāšanu nelielā apmērā bez nolūka tās realizēt vai narkotisko vai psihotropo vielu neatļautu lietošanu.

Autors norāda, ka viss iepriekš pieminētais par psihotropo un narkotisko vielu lietošanu, glabāšanu, realizēšanu nelielos apmēros personīgos nolūkos dekriminalizāciju Latvijā, ir tikai neliels ieskats aktuālajā jautājumā un ir nepieciešama aptverošāka un padziļāta izpēte. Autors tematu izpētīja virspusēji saistībā ar Bakaulra darba tematu - Dekriminalizācijas būtība, aktualitāte un problemātika.

Autors pievienojas Rīgas pilsētas tiesas tiesneses viedoklim, ka “Atbalstāmi būtu dekriminalizēt Krimināllikuma 253.² panta pirmo daļu, kas jau klasificējas kā kriminālpārkāpums un šiem nodarījumiem¹³⁷ ir zema vai nekāda ietekme uz citām personām, kā tikai uz pašu nodarījuma izdarītāju. Ja tiktu dekriminalizēts šis nodarījums, patiešām būtu lielāka iespēja palīdzēt narkotisko un psihotropo vielu lietotāju veselībai un dzīvībai. No manas puses dažkārt ir novērojumi, ka likumā paredzētie sodi par dažādām darbībām ar narkotiskajām/ psihotropajām vielām ir ļoti bargi un tie varētu turpināt būt bargi pret organizēto noziedzību,

¹³⁴ Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss. LV likums. Pieņemts: 07.12.1984. Zaudējis spēku: 01.07.2020.

¹³⁵ Narkotisko un psihotropo vielu un zāļu, kā arī prekursoru likumīgās aprites likums. LV likums. Pieņemts: 09.05.1996.

¹³⁶ Grozījumi Krimināllikumā. LV likums. Pieņemts: 13.12.2012.

¹³⁷ Pētnieciskā intervija Bakaulra darba ietvaros ar Rīgas pilsētas tiesas tiesnesi 20.10.2024. skat. pielikumā.

bet tie ir ļoti stingri attiecībā arī pret jauniešiem, kas izdarījuši nepareizas izvēles, meklējot iespēju nopelnīt, nedaudz pārsniedzot lielus apmērus. ”

Autors uzskata, ka attiecībā uz marihuānas lietošanu, glabāšanu, narkotisko vielu izgatavošanu, realizāciju būtu neliels daudzuma apmērs jāpalielina līdz vismaz 5 gramiem izžāvētas marihuānas, kā arī būtu izdalāmas smagās narkotikas no vieglajām paredzot citu atbildību Krimināllikumā.

Ar narkotiskām, psihotropām un psihoaktīvām vielām saistīti noziedzīgi nodarījumi Krimināllikuma 190'.p., 248'.p., 248².p., 249.-253².p., 256.p. 2023. gadā bija 1492, lielākais skaits bija 2018. gadā 3606, vismazāk bija 1990. gadā 69.¹³⁸

¹³⁸ Reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaits. Piejams:
https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START__POP__NO__NOR/NOR010/table/tableViewLayout1/

4. MARIHUĀNAS DEKRIMANILIZĒŠANA NĪDERLANDĒ UN CITĀS PASAULES UN EIROPAS VALSTĪS

Mūsdienās dekriminalizācija ir aktuāls jautājums saistībā ar marihuānas dekriminalizēšanu, šīs idejas aktīvisti ir sastopami gandrīz katrā valstī, kā arī daudzas valstis, kuras ir no Eiropas Savienības un pat Latvijas kaimiņvalsts Igaunija, ir spērušas nozīmīgus juridiskus soļus likumu attīstībā dekriminalizējot, legalizējot un noregulējot marihuānas izmantošanu medicīnā noteikumus. Latvijā marihuānas lietošana nelielos apmēros ir sodāma administratīvi brīdinot par kriminālatbildību, to nosaka Narkotisko un psihotropo vielu un zāļu, kā arī prekursoru likumīgās aprites likuma 48. pants, bet gada laikā atkārtota marihuānas lietošana nelielos apmēros ir krimināli sodāma, to nosaka Krimināllikuma 253.² pants.

Viena no pasaulē zināmākajām valstīm, kurā marihuāna ir dekriminalizēta jau kopš 1967. gada, ir Nīderlande, kura piesaista tūristus no visas pasaules tieši šī iemesla. Autors analizēs šīs valsts marihuānas dekriminalizācijas iemeslus, problemātiku un risinājumus, un noskaidros iemeslus šādai noregulējuma pieejai. "1976. gada Opija likumā ir nošķirtas "narkotikas, kas rada nepieņemamu risku" (heroīns, kokaīns, LSD un amfetamīni) un "kaņepju izstrādājumi" (hašišs un marihuāna). Šī terminoloģija ir jāuzskata par politisku kompromisu, tāpat kā likums kopumā. Politisko debašu rezultāts bija ievērojams sodu palielinājums par "narkotiku, kas rada nepieņemamu risku" tirdzniecību, kā arī ievērojami samazināti sodi par "kaņepju produktu" glabāšanu un mazumtirdzniecību. Mērķis bija sadalīt kaņepju produktu piegādi, no vienas puses, un "smago" narkotiku piegādi, no otras puses; nodalīt narkotiku tirgus un lietotāju grupas un tādējādi pasargāt kaņepju produktu lietotājus no iesaistīšanās smago narkotiku aprītē un no pazušanas sabiedrības nomalē. Citiem vārdiem sakot: visa operācija tika izveidota, lai radītu atklātu un pārvaldāmu riska situāciju eksperimentējošiem jauniešiem un tādējādi pārtrauktu iespējamo atkarīgo piegādi."¹³⁹ Kas autoraprāt, iztrūkst esošajos Latvijas normatīvajos aktos, vieglo narkotiku un smago nošķiršana un kvalifikācija, kura pašlaik ir saistīta tikai ar daudzumu. Krimināllikums izdala lielu apmēru no neliela apmēra, kas šķiet absurdi likt narkotikas, kā heroīns vienā kategorijā ar marihuānu, ko Nīderlandes likumdevējs ir jau pirms 48 gadiem apzinājis. Nīderlandes likumdevējs ir izpratis narkotiku problēmu, nošķīris lietotāju grupas, noziedzīgos elementus un uzskatījis par pienākumu aizsargāt gados jaunu cilvēku tiesības, kuri nereti ir tā sabiedrības daļa, kas narkotikas neapzināšanas dēļ ir

¹³⁹ THE UNEASY DECRIMINALIZATION: A PERSPECTIVE ON DUTCH DRUG POLICY Henk Jan van Vliet, Hofstra Law Review. Pieejams: https://www.hofstralawreview.org/wp-content/uploads/2014/05/27_18HofstraLRev7171989-1990.pdf [Aplūkots: 14.10.2024]

mēģinājuši un kļuvuši par kriminālatbildības upuriem. Vērā ņemams fakts ir, ka šāda Nīderlandes rīcība bija sekas heroīna epidēmijas vilnim, kas tika veiksmīgi apturēts.

“VICE” dokumentālās sērijas par marihuānas dekriminalizāciju 2016. gads – Van Kostenas forts (Foort Van Kostens) — deputāts, Tautas partija par brīvību un demokrātiju — Holandē izteicās, ka: “pazīstamā tolerances politika nodrošina, ka ikviens, ikviens šeit dzīvojošais, var uzpīpēt marihuānu. Bet man tas nenozīmē, ka ir jāregulē audzēšana. Ar visiem iebildumiem, ko es pašlaik redzu pret. Pirmkārt, ir liela iesaiste organizētajā noziedzībā, kam ir liela ietekme sabiedrībā. Tas ir riskanti, un ar to ir jācīnās, un es patiešām nevēlos, lai Nīderlande kļūtu par Eiropas narkotiku eksportētāju. Par to ir dažādi ziņojumi, un minētie procenti var atšķirties. Es dzirdu skaitļus līdz 80 procentiem. Man tas šķiet ļoti daudz. Un es domāju, ka ir jārīkojas pret to. Iebildumi ir saistīti ar organizēto noziedzību. Pastāv risks, ka Nīderlande var kļūt par galveno narkotiku eksportētāju Eiropā. Un es negribu ļaut tam notikt. Tā ir sarežģīta sistēma. Lai vienkārši pēkšņi pateiktu, mainīsim mūsu argumentāciju, ļausim regulēt visu... No domas, ka organizētā noziedzība pazudīs. Es tam visam neticu. Organizētā noziedzība ir šeit, jūs nevarat aizvērt acis uz šo faktu. Un mums ar to jācīnās.”¹⁴⁰

Autors uzskata, ka Van Kostenas forta (Foort Van Costen) uzskats, ka, neregulējot marihuānas audzēšanu, tiks panākta kriminālo organizāciju ierobežošana ir aplams jau pašā saknē, pie apstākļiem, ka Nīderlandē ir legāla marihuānas tirdzniecība kafejnīcās un atļauta mazu apmēru lietošana un glabāšana. Autoram nav saprotams Nīderlandes valdības noregulējums. Autors saprot tikai to, ka materiālu sankciju vēršana pret marihuānas audzētājiem ir tas pats, kas nodokļu maksāšana, tā ir tāda kā reversā nodokļu iekasēšana no audzētājiem, un tas tikai vairo organizēto noziedzību, tādā veidā neļaujot uzņēmējiem un zemniekiem legāli pelnīt un maksāt nodokļus valsts budžetā, bet liekot to darīt, sadarbojoties ar noziedzīgiem elementiem, atkal uzsverot, ka tirdzniecība kafejnīcās un lietošana ir legāla. Tā vietā, lai noregulētu šo jautājumu un nodokļus novirzītu kriminālu elementu iznīcināšanai, Nīderlandes valdība nodrošina kriminālajiem elementiem papildus ienākumus. Autors pievienojas uzskatam, ka šāds ierobežošanas veids varētu mazināt marihuānas eksportu uz citām Eiropas Savienības valstīm, bet, vai šis apsvērums ir vērtējams, ja liela daļa Eiropas Savienību valstis ir dekriminalizējušas, kā piemēram, Spānija, Portugāle, Itālija, Beļģija, Austrija, Krēta, Igaunija, Slovēnija, dažas legalizējušas marihuānu, kā, piemēram, Vācija, Malta, Luksenburga, un valstis, kurās ir legalizēta pilotprogramās, kā, piemēram, Šveice, Nīderlande, protams, katras valsts noregulējums ir atšķirīgs, bet kopējā aina, kad globāli tiek izvirzīta inecitīva par

¹⁴⁰ VICE dokumentālā sērija par marihuānas dekriminalizāciju – tulkots un pierakstīts no angļu valodas. Piejams: <https://www.youtube.com/watch?v=rgOwE3lx4f4> [Aplūkots: 28.12.2024]

marihuānas dekriminalizēšanu. Autors izvirza tēzi, ka Eiropas Savienībai ir nepieciešams vienoties par vienotu noregulējumu marihuānas jautājumā, to dekriminalizēt un noteikt noregulējumu gan tirdzniecībai, gan lietošanai, gan glabāšanai un arī eksportam. Kā piemērs, Latvijai tā varētu būt nozīmīga ekonomiskās izaugsmes iespēja lauksaimniecībā, kā arī tūrismā.

Un autors uzskata, ka šādā viedā tiktu sperts milzīgs solis organizētās noziedzības apkarošanā. Jāpiemin arī, ka dekriminalizēšana mazinātu letālu pārdozēšanu un slimību, kā HIV, inficējošo skaitu, kā arī atkarīgo skaits tiktu samazināts, jo sabiedrība nebaidītos no kriminālatbildības, meklētu speciālistu palīdzību, narkotikas būtu pārbaudītas, nevis nākušas no nezināmiem avotiem, un ienākumi valsts budžetā tiktu norvirzīti šiem mērķiem. Van Kostenas forta (Foort Van Kostens) viedoklis ir līdzīgs Vidzemes tiesas apgabala prokuratūras prokurora viedoklim, kurš uzskata, ka ļaunums sākas ar sīkumiem un tie ir jāapcērt uzreiz saknē. Vielu lietošana ir cieši saistīta ar noziedzību un tās atklāšanu.¹⁴¹

Mr. De Jongs (Mr. De Jong) ir marihuānas aktīvis, kurš audzē marihuānu un to piegādā Nīderlandes kafējnīcām. Policija konfiscēja viņa stādus un aprēķināja sodu 230 tūkstošu apmērā un divu gadu ieslodzījumu, viņš protams šo piemēroto sodu pārsūdzēja apelācijas instancē. Dokumentālajā filmā ir redzama un dzirdama viņa debašu runa, kurā viņš paskaidro savu nostāju par tā laika noregulējumu Nīderlandē, par ko iepriekš šajā darbā izteicās Nīderlandes politiķis Van Kostenas forts (Foort Van Kostens), un kas kalpo par negatīvu piemēru citām Eiropas Savienības dalībvalstīm, kā dekriminalizēšana process nebūtu noregulējams sakarā ar marihuānu.¹⁴²

Arnhem-Leuwardenas apelācijas tiesā Mr. De Jongs (Mr. De Jong) debašu runā izteicās: “Neizmantojot rupjības, es saku, ka prokuroru birojs uzskata nepareizi. Vai es esmu tiesāts par ilgtspējīgu bioloģisko nezāļu audzēšanu, kad vienlaikus 12 kafējnīcas Līwardenā pārdod nezāles. Vai kāds man var paskaidrot, no kurienes nāk visa tā nezāle. Vai zāle krīt no debesīm. Valdība faktiski aicina cilvēkus pārkāpt likumu, atļaujot un apliekot ar nodokli pārdošanu, bet aizliedzot audzēšanu. Manuprāt, marihuānas politikas saglabāšana, kas nostāda mūsu sabiedrību traģiski nelabvēlīgā situācijā, ir neproduktīva. Vairāk represiju izraisa vairāk noziedzīgu darbību saistībā ar marihuānu. Pateicoties Tieslietu departamentam, noziedznieki gūst lielu peļņu, un viņi nevēlas, lai tas mainītos. Es vēlos, lai tiktu atcelts necienīgais aizliegums. Tādā veidā marihuāna zaudēs lielu daļu savas ielas vērtības, tāpēc noziedznieki zaudēs interesi par to. Un, vai nebūtu lieliski, ja tiesa Līwardenā kļūtu par šī stāsta varoni. Es arī gribu teikt, ka es nekādā veidā nejūtos vainīgs. Es brīnos, kas ir noticis ar mūsu kādreiz tik

¹⁴¹ Pētnieciskā intervija Bakalaura darba ietvaros ar Vidzemes tiesas apgabala prokuratūras prokuroru 20.10.2024. skat. pielikumā.

¹⁴² VICE dokumentālā sērija par marihuānas dekriminalizāciju – tulkots un pierakstīts no angļu valodas. Piejams: <https://www.youtube.com/watch?v=rg0wE3lx4f4> [Aplūkots: 28.12.2024]

ieciefīgo valsti. Citas valstis turpina kļūt liberālākas – Urugvaja, Jamaika, Čehija, Spānija, Portugāle un pieci ASV štati ir legalizējuši marihuānu, savukārt 23 štati atļauj to pārdot medicīniskiem nolūkiem. Nīderlande agrāk bija priekšā, bet tagad ir tālu atpalikusi. Tas nav nekas cits kā apkaunojošs. Ja noteikumi neatbilst realitātei, tie ir jāmaina. Ļauj visiem strādāt kopā, lai izveidotu miermīlīgāku un tolerantāku sabiedrību, kuras centrā ir publiskas debātes, ko veicina savstarpēja cieņa un kurā tiek ievērotas tiesības uz pašnoteikšanos”.¹⁴³

Mr. De Jongs (Mr. De Jong) debatēs izteiktajam viedoklim un argumentācijai autors piekrīt pilnīgi. Tas ir līdzīgs ar jau iepriekš šajā darbā izklāstītajam viedoklim. Autors nav atradis apelācijas instances nolēmumu, bet internetā pieejamajā publikācijā ir atradis apelācijas instances nolēmuma saturu, kas bija par labu Mr. De Jongam un ņemams vērā arī fakts, ka šobrīd Nīderlandē šis jautājums ir noregulēts eksperimentālā stadijā ko autors analizēs šajā darbā atsevišķi.

“Apelācijas tiesa Lēvardenā ir atzinusi kādu frīzu vīrieti par vainīgu marihuānas audzēšanā, taču viņš netiks sodīts, jo viņš bija darījis visu iespējamo, lai nodrošinātu drošu un likumīgu piegādi licencētiem kafejnīcām. Zemākas instances tiesa piesprieda 66 gadus vecajam Doedam de Jongam divu mēnešu cietumsodu, un prokuratūras departaments apelācijas kārtībā pieprasīja 230 000 eiro naudas sodu. Lai gan De Jongs tika atzīts par vainīgu visos apsūdzības punktos, apelācijas tiesas tiesneši sacīja, ka viņš marihuānas augus audzējis brīvā dabā, izmantojot organiskos pesticīdus, ziņo NRC. "Nebija runas par ugunsdrošības problēmām vai elektrības zādzību," sacīja tiesa. De Jong arī nebija saistīts ar noziedzniekiem, kas ražo kaņepes. Fakts, ka viņš apgādāja tikai licencētas kafejnīcas un viņa marihuānas kvalitāte bija labāka nekā no "parastām" plantācijām, arī tika uzskatīts par labu viņam, tiesa citē NRC. De Jongs ir otrais "altruistiskais" marihuānas audzētājs, kurš tiesā atzīts par vainīgu, taču izvairījies no soda. Groningenas pāris pagājušajā gadā zemākas instances tiesā atzina par vainīgu un izvairījās no soda. Tomēr apelācijas kārtībā viņiem tika piespriests trīs mēnešu nosacīts cietumsods. Ceturtdienas spriedumam var būt ievērojama ietekme uz turpmākajām lietām, kas saistītas ar marihuānas ražošanu, norāda NRC. Valdība tiek pakļauta pieaugošam spiedienam ļaut regulētai produkcijai piegādāt kafejnīcas un likvidēt pelēko zonu starp licencētu pārdošanu un nelegālu ražošanu.”¹⁴⁴

Autors uzskata, ka šāds apelācijas instances nolēmums ir piemērs citām tiesām, kurš parāda, ka tiesa vērtē katru konkrēto situāciju un apstākļus objektīvi un tiesas pieeja ir liberāla.

¹⁴³ VICE dokumentālā sērija par marihuānas dekriminalizāciju – tulkots un pierakstīts no angļu valodas. Piejams: <https://www.youtube.com/watch?v=rg0wE3lx4f4> [Aplūkots: 28.12.2024]

¹⁴⁴ Altruistisks marihuānas audzētājs ir vainīgs, bet paliek nesodīts. Piejams: <https://www.dutchnews.nl/2015/10/altruistic-marijuana-grower-is-guilty-but-goes-unpunished/> [Aplūkots: 02.12.2024]

Jāatzīst, ka apelācijas tiesas Lēvardenā nolēmums pie notektajiem regulējumiem uz noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdi un lietas apstākļiem, ir vērtējams kā tiesisks un demokrātisks un tam piekritīs gan marihuānas aktīvisti, gan sabiedrības daļa, kuri nostāja ir pret marihuānas dekriminalizēšanu.

Uz darba rakstīšanas brīdi Nīderlandē šis jautājums ir aktualizēts un veikts eksperimentāls noregulējums, ar mērķi ņemot vērā torelanto pieeju par marihuānas lietošanu noregulēt līdztekus marihuānas audzēšanas jautājumam.

“Šajā eksperimentā Nīderlandes valdība atļauj legālu kaņepju audzēšanu un izplatīšanu pieaugušo lietošanai, kas ir pirmā reize, kad šāds solis tiek sperts. Neskatoties uz to, ka kaņepes Nīderlandē ir nelegālas, valsts ilgu laiku ir saglabājusi tolerances politiku, ļaujot kafejnīcām darboties legāli, lai gan audzēšana joprojām ir aizliegta. Būtībā kafejnīcas iegādājas preces, izmantojot neoficiālus kanālus no nelegālajiem audzētājiem, savukārt iestādes parasti piever acis uz šo praksi. Cenšoties novērtēt pieaugušajiem paredzētu marihuānas legālas pārdošanas ietekmi valstī, Nīderlande nesēn ir uzsākusi kontrolētu eksperimentu, kas ietver marihuānas produktu legālu pārdošanu konkrētos kaņepju veikalos, kas atrodas atsevišķās pašvaldībās. Viens no galvenajiem iemesliem kontrolētas marihuānas produktu audzēšanas un izplatīšanas sistēmas ieviešanai ir ievērojamā problēma, ko rada nelegālā audzēšana. Šai nelikumīgajai darbībai ir sena saistība ar dažādiem noziedzīgiem uzņēmumiem, tostarp naudas atmazgāšanu, pagrīdes banku darbību un aizdevumu izsniegšanu. Tāpēc šis eksperiments, kurā kafejnīcas 10 pašvaldībās kafejnīcas iepērk preces no pilnvarotajiem audzētājiem, mērķis ir izvērtēt, vai regulējums izrādās efektīvāks. Paredzamie ieguvumi ietver labāku produkta pieejamību, kas atbilst kvalitātes standartiem, un noziedzīgo darbību samazināšanos. Marihuānas pārdošanas eksperiments Nīderlandē notiek laikā, kad Eiropas valstīs pieaug interese par kaņepju politikas reformām. Februāra beigās Vācija spēra nozīmīgu soli, legalizējot marihuānas lietošanai atpūtai, kļūstot par trešo ES dalībvalsti, kas to izdarījusi pēc Maltas un Luksemburgas. Berlīne arī plāno uzsākt savu marihuānas izmēģinājuma programmu, lai eksperimentētu ar kontrolētu pārdošanu valstī. Lai gan Šveice nav ES dalībvalsts, tā nesēn ir uzsākusi savu programmu kontrolētai marihuānas pārdošanai, kas ir šīs pieejas pionieris, lai novērtētu marihuānas politikas reformu potenciālu Eiropā, iespējams, legalizējot to lietošanai atpūtai.”¹⁴⁵

Autors vērtējot Nīderlandes toleranto pieeju psihotropo vielu un narkotisko vielu dekriminalizēšanai jau no 1976. gada, kā arī atsevišķo liberāro pieeju marihuānas jautājumos, uzskata, ka tā ir pareizā rīcība, kā to rāda Nīderlandes pieredze, lai samazinātu riskantu

¹⁴⁵ Amsterdama izslēgta no Nīderlandes legālā marihuānas eksperimenta. Pieejams: <https://www.forbes.com/sites/dariosabaghi/2024/03/07/amsterdam-excluded-from-netherlandss-legal-cannabis-experiment/> [Aplūkots: 19.11.2024]

narkotiku apriti, samazinātu kriminālo elementu ietekmi, kontrolētu sabiedrības drošību veselības jautājumos un to visa gūtu līdzekļus valsts budžetā, kurus iespējam novirzīt tieši iepriekš izklāstīto mērķu īstenošanai. Nav runa par visatļautību vai narkotisku vielu lietošanu noteikt par pieņemamu sabiedrībā, runa ir par to, ka neizslēgt faktu, ka liela sabiedrības daļa lieto vieglās narkotiskās vielas, jo īpaši marihuānu, kas būtu nevis jākriminālizē, līdz ar to vairojot kriminālo organizāciju darbības spektru, sabiedrībā izraisot bailes personām vērsties pie ārstiem vai speciālistiem, lai ārstētos, bet visu šo elementu kopumu regulēt un uzraudzīt, neatstāt bez ievēribas, un ievērojot cilvēka pamattiesības un izprotot, ka narkotiku lietošana ir deviācija, kas nav vērsta uz citu personu drošību vai labklājību, dekriminālizēt vieglo narkotiku, ja ne visu, tad vismaz noteikti marihuānas lietošanu, realizāciju un glabāšanu. Piemēram, alkohols, nodara lielāku kaitējumu uz cilvēka veselību, apkārtējo drošību, nekā marihuānas lietošana, bet ir legāls un neregulēta tā lietošana, ražošana un tirdzniecība, tā pat kā cigarešu lietošana. Gan PSRS, gan ASV sausā likuma laikā pieredzēja organizēto noziedzīgo elementu pieaugumu, tas vien kalpo kā piemērs tam, ka vieglo narkotisko vielu dekriminālizēšana ir nepieciešama. Neizprotams ir Nīderlandes sākotnējais neregulējums, ka tirdzniecība kafējnīcās ir legāla, bet audzēšana nelegāla. Tas radīja tādu, kā likuma robu un neattiecamību reālajai situācijai, kamēr kādai personai ir legāls uzņēmums, tad citai noziedzīgs nodarījums, bet subjekts un apstākļi ir vienādi. Apelācijas tiesas nolēmumu un sabiedrības iniciatīvas spiediena dēļ ir neregulēts eksperimentāls risinājums, kuram sekojusi ir arī Vācija pēc marihuānas legalizēšanas.

Tāpat arī Portugāle ir viena no valstīm, kura jau no 2001. gada ir gājusi tolerances ceļu tiesību normās, dekriminālizējot narkotiskās vielas. Viennozīmīgi nevar noteikt vai tas Portugālei ir bijis veiksmīgs vai nē. “2001. gada jūlijā Portugāle dekriminālizēja visu nelegālo narkotiku personīgo lietošanu un glabāšanu. Tagad, pēc likuma 30/2000 pieņemšanas, Portugāle nodod nelegālu narkotiku lietošanas, pirkšanas vai glabāšanas gadījumus līdz desmit dienām administratīvajai komisijai, kas sniedz ieteikumus par ārstēšanu, naudas sodiem, brīdinājumiem vai citiem sodiem. Nelegālo vielu tirdzniecība un audzēšana, kā arī tādu daudzumu glabāšana, kas pārsniedz desmit dienu krājumus, joprojām ir noziedzīgi nodarījumi.”¹⁴⁶

Portugāle līdzīgi, kā sākotnēji Nīderlande ir piegājusi narkotisko vielu dekriminālizācijai pēc tolerances principa, atstājot audzētājus krimināli sodāmus un atšķirībā no Nīderlandes, Portugālē arī tirdzniecība ir nelegāla. Līdzīgi kā Latvijā, par lietošanu nelielos apmēros tiek

¹⁴⁶Narkotiku dekriminālizācija Portugālē: izaicinājumi un ierobežojumi. Piejams: <https://obamawhitehouse.archives.gov/ondcp/ondcp-fact-sheets/drug-decriminalization-in-portugal-challenges-and-limitations> [Aplūkots: 22.11.2024.]

piemērots administratīvais sods brīdinot personu par kriminālatbildību. Portugāle bija pirmā Eiropas Savienības valsts, kura dekriminalizēja visas narkotiskās vielas. Salīdzinot Portugāles noregulējumu ar Latvijas, ir secināms, ka narkotisko vai psihotropo vielu lietošanas Latvijā ir nosacīti dekriminalizēta ar 2002. gada 17. oktobra grozījumiem Krimināllikumā, jo tikai persona, kura gada laikā atkārtoti ir lietojusi narkotiskās vielas, tiek saukta pie kriminālatbildības. Iepriekš Krimināllikuma 253.² panta nebija, līdz ar to persona tika saukta pie kriminālatbildības bez nosacījumiem, ka gada laikā atkārtoti izdarīts noziedzīgais nodarījums. “Portugāles dekriminalizētā narkotiku politika ir minēta kā pierādījums tam, ka narkotiku likumu mīkstināšana nepalielina nelegālo narkotiku lietošanu vai narkotiku lietošanas sekas. Šis apgalvojums galvenokārt ir balstīts uz konstatējumiem, kas publicēti 2009. gada Cato institūta ziņojumā. Tomēr no ziņojuma ir grūti izdarīt skaidrus un ticamus secinājumus par Portugāles narkotiku politikas izmaiņu ietekmi.”¹⁴⁷

¹⁴⁷ Narkotiku dekriminalizācija Portugālē: izaicinājumi un ierobežojumi. Piejams: <https://obamawhitehouse.archives.gov/ondcp/ondcp-fact-sheets/drug-decriminalization-in-portugal-challenges-and-limitations> [Aplūkots: 22.11.2024.]

KOPSAVILKUMS

Pētījuma rezultātā autors izvirza aizstāvēšanai šādas tēzes :

1. Zādzību, krāpšanu vai piesavināšanos nelielos apmēros dekriminālizēšana atvieglos tikai prokuratūras noslodzi, autors uzskata, ka Krimināllikuma 180. panta dekriminālizēšana ir nelietderīga.
2. Autors uzskata, ka attiecībā uz marihuānas lietošanu, glabāšanu, narkotisko vielu izgatavošanu, realizāciju būtu jāpalielina “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” likuma II. I sarakstā augu valsts produkti ar narkotiskām iedarbībām kanabiss: izžāvēta marihuāna 1 g apmērs, līdz kuram daudzumi atzīstami par nelieliem, līdz 5 g.
3. Būtu izdalāmas smagās narkotikas no vieglajām narkotikām, paredzot vieglajām narkotikām citu atbildību Krimināllikumā.

IZMANTOTO AVOTU SARAKSTS

Literatūra:

1. Altruistisks marihuānas audzētājs ir vainīgs, bet paliek nesodīts. Piejams: <https://www.dutchnews.nl/2015/10/altruistic-marijuana-grower-is-guilty-but-goes-unpunished/> [Aplūkots: 02.12.2024]
2. Amsterdamā izslēgta no Nīderlandes legālā marihuānas eksperimenta. Piejams: <https://www.forbes.com/sites/dariosabaghi/2024/03/07/amsterdam-excluded-from-netherlands-legal-cannabis-experiment/> [Aplūkots: 19.11.2024]
3. D.Mežulis. Īpašuma krimināltiesiskā aizsardzība. SIA „Biznesa augstskola Turība”, Rīga, 2006., 192., 193.lpp.
4. EMCDDA Piejams: <https://www.euda.europa.eu/system/files/publications/11347/netherlands-cdr-2019.pdf> [Aplūkots: 22.11.2024]
5. European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction “Cannabis laws in Europe”, piejams: https://www.euda.europa.eu/publications/faq/cannabis-laws-europe-questions-and-answers-for-policymaking_en [aplūkots 12.11.2024]
6. <https://arhivs.aluksniesiem.lv/raksts/76286> [aplūkots 21.11.2024.]
7. Yann Poncin, MD Psychiatry, Child and Adolescent Psychiatry. Piejams: <https://www.yalemedicine.org/conditions/marijuana-use-disorder>
8. Jurista vārds. Piejams: <https://juristavards.lv/doc/269923-noziedzigu-nodarījumu-dekriminalizācijas-ipatnības-un-ar-to-saistītasproblemas/> [aplūkots 12.11.2024.]
9. Jurista Vārds. Piejams: <https://m.juristavards.lv/doc/226373-dekriminalizācija-ka-pirmstiesas-izmeklesanu-ietekmejos-faktors/> [aplūkots 12.11.2024.]
10. Krastiņš U. Noziedzīga nodarījuma sastāvs un nodarījuma kvalifikācija. Teorētiskie aspekti. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 7. lpp.
11. Krastiņš U., Konceptuāli par vainu administratīvajās tiesībās. Jurista Vārds, 05.06.2007., Nr. 23 (476).
12. Krastiņš U., Konceptuāli par vainu administratīvajās tiesībās. Jurista Vārds, 05.06.2007., Nr. 23 (476).
13. Krastiņš U., Liholaja V. Krimināllikuma komentāri. Pirmā daļa (I–VIII1 nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2015, 13. lpp.
14. Krastiņš U.. Vainas forma saliktos noziedzīgos nodarījumos. Augstākās Tiesas Biļetens Nr. 3, 2011, 25.-28. lpp.

15. Liholaja V. 146. panta komentārs. Grām.: Krimināllikuma komentāri. Otrā daļa (IX-XVII nodaļa). Trešais papildinātais izdevums. Krastiņš U., Liholaja V. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2022, 419. lpp
16. Narkotiku dekriminalizācija Portugālē: izaicinājumi un ierobežojumi. Piejams: <https://obamawhitehouse.archives.gov/ondcp/ondcp-fact-sheets/drug-decriminalization-in-portugal-challenges-and-limitations> [Aplūkots: 22.11.2024.]
17. Oficiālais statistikas portāls Piejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START__POP__NO__NOR/NOR010/table/tableViewLayout1/ [Aplūkots: 01.12.2024]
18. Pētnieciskā intervija Bakalaura darba ietvaros ar Rīgas pilsētas tiesas tiesnesi 20.10.2024. skat. pielikumā.
19. Pētnieciskā intervija Bakalaura darba ietvaros ar Vidzemes tiesas apgabala prokuratūras prokuroru 20.10.2024. skat. pielikumā.
20. Pieaicinātās personas – Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes profesores Dr. iur. Valentijas Liholajas – viedoklis. Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2017. gada 24. novembra spriedums lietā Nr. 2017-07-01, 10.1. punkts.
21. Siliņa atbalsta ārstu un ekspertu palīgā saucienu – ieceri dekriminalizēt narkotiku lietošanu jauniešu vidū. Piejams: <https://www.la.lv/silina-atbalsta-arstu-un-ekspertu-paliga-saucienu-ieceri-dekriminalizet-narkotiku-lietosanu-jauniesu-vidu> [Aplūkots: 29.12.2024]
22. sk., piem.: Ashworth A. Principles of Criminal Law. Fourth Edition. - Oxford: Oxford University Press, 2003, pp.53 – 54
23. Smans A. Civiltiesiskās un krimināltiesiskās atbildības savstarpējā mijiedarbība un nošķiršana. Jurista Vārds, 13.03.2018., Nr. 11 (1017), 19.-20.lpp.
24. Švābe A. Vecākās zemnieku tiesības. – R:Latvijas Skolotāju savienība,1927.-3., 4.lpp.
25. Tezaurs definīcija, piejams: <https://tezaurs.lv/dekriminaliz%C4%81cija:1> [aplūkots 12.11.2024]
26. Tezaurs definīcija, pieejams: <https://tezaurs.lv/devi%C4%81cija:1> aplūkots [08.10.2024]
27. Tēzaurs definīcija. Pieejams: <https://tezaurs.lv/krimin%C4%81latbild%C4%ABba:1> [aplūkots:14.11.2024.]
28. THE UNEASY DECRIMINALIZATION: A PERSPECTIVE ON DUTCH DRUG POLICY Henk Jan van Vliet, Hofstra Law Review. Pieejams: <https://www.hofstralawreview.org/wp->

- content/uploads/2014/05/27_18HofstraLRev7171989-1990.pdf [Aplūkots: 14.10.2024]
29. Uldis Krastiņš. Krimināltiesību teorija un prakse. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2009, 23.lpp.
 30. Valsts policija. Pieejams: <https://www.vp.gov.lv/lv/jaunums/gada-parskats-2023-personala-joma-paradijusus-vairakas-pozitivas-tendences> [Aplūkots: 01.12.2024]
 31. VICE dokumentālā sērija par marihuānas dekriminalizāciju – tulkots un pierakstīts no angļu valodas. Piejams: <https://www.youtube.com/watch?v=rg0wE3lx4f4> [Aplūkots: 28.12.2024]
 32. Mazāk smagu noziegumu izmeklēšanas vienkāršošana” vadlīnijas. Pieejams: <https://www.vp.gov.lv/lv/mazak-smagu-noziegumu-izmeklesanas-vienkarsosana> [aplūkots: 23.12.2024]
 33. “Tiesu prakse lietās par krāpšanu” (2008./2009.gads 63.lpp.)
 34. 13. Saeimas Likumprojekta "Grozījumi Krimināllikumā" papildinātā anotācija. Piejams:https://likumi.lv/wwraksti/LIKUMI/PAPILDINATAS_ANOTACIJAS/TM_PAPILD_ANOT_KL_425_LP13_15062020.DOCX [Aplūkots: 13.11.2024.]

Normatīvie akti:

1. Latvijas Republikas Satversme. LV likums. Pieņemts: 15.02.1922 [Aplūkots 26.12.2024]
2. Administratīvās atbildības likums. LV likums. Pieņemts: 25.10.2018. [aplūkots: 01.01.2025.]
3. Krimināllikums: LV likums. Pieņemts: 17.06.1998 [aplūkots: 04.01.2025]
4. Kriminālprocesa likums. LV likums. Pieņemts: 21.04.2005. [Aplūkots: 14.12.2024.]
5. Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību likums. LV likums. Pieņemts 15.10.1998. [Aplūkots: 12.11.204]
6. Administratīvo sodu likums par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā. LV likums. Pieņemts: 07.05.2020. [Aplūkots: 13.11.2024]
7. Nacionālās drošības likums. LV likums. Pieņemts: 14.12.200 [Aplūkots: 13.11.2024]
8. Likums par Aviāciju. LV likums. Pieņemts: 1994. [Aplūkots: 13.11.2024]
9. Epidemioloģiskās drošības likums. LV likums. Pieņemts: 11.12.1997. [Aplūkots: 14.12.2024.]
10. Civillikums. LV likums. Pieņemts: 28.01.1937 [Aplūkots: 16.12.2024]

11. Kredītiestāžu likums. LV likums. Pieņemts: 05.10.1995. [Aplūkots 05.01.2025.]
12. Būvniecības likums. LV likums. Pieņemts: 09.07.2013. [Aplūkots: 28.12.2024.]
13. Narkotisko un psihotropo vielu un zāļu, kā arī prekursoru likumīgās aprites likums. LV likums. Pieņemts: 09.05.1996. [Aplūkots: 13.10.2024]
14. Grozījumi Krimināllikumā. LV likums. Pieņemts: 06.06.2024. [Aplūkots: 28.12.2024]
15. Grozījumi Krimināllikumā. LV likums. Pieņemts: 11.06.2020. [Aplūkots: 13.12.2024]
16. Grozījumi Krimināllikumā. LV likums. Pieņemts: 25.09.2014
17. Grozījumi Krimināllikumā. LV likums. Pieņemts: 13.12.2012.
18. Grozījumi Krimināllikumā. LV likums. Pieņemts: 17.10.2002.
19. Dzīvnieku aizsardzības likums. LV likums. Pieņemts: 09.12.1999. [Aplūkots: 13.12.2024]
20. Ceļu satiksmes likums. LV likums. Pieņemts: 01.10.1997. [Aplūkots: 13.12.2024]
21. Darba likums. LV likums. Pieņemts: 20.06.2001 [Aplūkots: 13.12.2024]
22. Par pievienošanu 1961. gada 30. marta Vienotajai konvencijai par narkotiskajām vielām un grozījumiem, kas izdarīti saskaņā ar 1972. gada Protokolu par grozījumiem 1961. gada 30. marta Vienotajā konvencijā par narkotiskajām vielām. Augstākās padomes lēmums. Pieņemts: 11.05.1993.
23. Latvijas Kriminālkodekss. LV likums. Pieņemts: 06.01.1996. [Aplūkots: 12.11.2024]
24. Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa. LV likums. Pieņemts: 07.12.1984.
Zaudējis spēku: 01.07.2020
25. 117th CONGRESS 2d Session H.R.3617, In the senate of the united states, 2022. gada 4. aprīlis, AN ACT, pieejams: <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/3617/text> [aplūkots 12.11.2024]

Juridiskās prakses materiāli:

1. Satversmes tiesas 2005. gada 26. janvāra spriedums lietā Nr.2004-17-01. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/100395-par-latvijas-republikas-kriminallikuma-253sup2sup-panta-pirmaja-dala-ieklaudas-normas-narkotisko-un-psihotropo-velu-lietosana-bez-arsta-nozimejuma-atbilstibu-latvijas-republikas-satversmes-96pantam> [Aplūkots: 13.12.2024]
2. Satversmes tiesas 2008. gada 16. decembra sprieduma lietā Nr. 2008-09-0106, 7.3. punkts
3. Latvijas republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2011. gada 29. septembra lēmums lietā SKK-504/2011
4. Senāta 2010. gada 14. jūnija lēmumu lietā Nr. SKK-265/2010, 11220029605

5. Latvijas Republikas Senāta Krimināllietu departamenta 2023. gada [..] lēmums lietā Nr.SKK-[N]/2023
6. Latvijas republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2011. gada 29. septembra lēmums lietā SKK-504/2011
7. Rīgas apgabaltiesas spriedumu lietā Nr. KA04-0174-18/11.
8. Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2023. gada 5. septembra spriedums lietā Nr. 11096341911
9. ASV Augstākās tiesas spriedumu lietā "Robinson v. California" [370 U. S. 660 (1962)]
10. Katz v. United States, 389 U. S. 347 (1967)
11. Reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaits. Piejams:
https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_POP_NO_NOR/NOR010/table/tableViewLayout1/

PIELIKUMS

Bakalaura darba pētnieciskā intervija ar diviem Rīgas pilsētas tiesu tiesnešiem un Vidzemes tiesas apgabala prokuratūras prokuroru 2024. gada 20. oktobrī, intervētājs – Mārtiņš Dāvis Burka.

Rīgas pilsētas tiesas tiesnesis:

Dekriminalizācijas būtība, problemātika un aktualitāte.

Uzskatu, ka šāda līmeņa jautājums par kādu nodarījumu dekriminalizāciju ir likumdevēja kompetence un izšķiršanās, pirms šādu grozījumu veikšanas uzklaut visas iesaistītās institūcijas, kā tas parasti tiek darīts. Svarīgi būtu ņemt vērā statistiku, piemērotos sodus utt.

Zādzību, krāpšanu un piesavināšanos nelielos apmēros dekriminalizācija, viedoklis.

Tendence ir, ka zādzību nelielā apmērā izdarīšanā ir ļoti augsts recidīva līmenis. Ja netiks paredzēta kriminālatbildība un piemēroti adekvāti sodi, tad tiks vēl vairāk apdraudētas cietušo personu mantiskās intereses.

Lai arī šādu zādzību mantiskais apmērs tiešām var būt arī mazs, piemēram, dažī desmiti euro un arī mazāk, bet, ja izdara vairākus nodarījumus, kaitējums ir lielāks.

Lai efektīvi aizsargātu personu mantiskās intereses, nesaskatu, ka dekriminalizācija ir piemērots risinājums.

Psihotropo un narkotisko vielu dekriminalizācija, viedoklis.

Atbalstāmi būtu dekriminalizēt Krimināllikuma 253.2 panta pirmo daļu, kas jau klasificējas kā kriminālpārkāpums un šiem nodarījumiem ir zema vai nekāda ietekme uz citām personām, kā tikai uz pašu nodarījuma izdarītāju. Ja tiktu dekriminalizēts šis nodarījums, patiešām būtu lielāka iespēja palīdzēt narkotisko un psihotropo vielu lietotāju veselībai un dzīvībai.

Attiecībā par citiem nodarījumiem, kas saistīti ar narkotiskajām/ psihotropajām vielām, tas ir speciālistu diskusijas vērts jautājums, vai ir kas maināms, vai ir pamats izslēgt kādas vielas no saraksta u.tml.

No manas puses dažkārt ir novērojumi, ka likumā paredzētie sodi par dažādām darbībām ar narkotiskajām/ psihotropajām vielām ir ļoti bargi un tie varētu turpināt būt bargi pret organizēto noziedzību, bet tie ir ļoti stingri attiecībā arī pret jauniešiem, kas izdarījuši nepareizas izvēles, meklējot iespēju nopelnīt, nedaudz pārsniedzot lielus apmērus.

Rīgas pilsētas tiesas tiesnesis:

Dekriminalizācijas būtība, problemātika un aktualitāte.

Dekriminalizācija vienmēr ir bijis aktuāls jautājums. Dekriminalizācijas mērķis ir mazināt noziedzību, proti, pārkvalificējot noziedzīgus nodarījumus administratīvajos pārkāpumos, disciplinārajos pārkāpumos, lai prioritāri laiks un finansējums, ko iegulda policijas darbinieki tiktu veltīts bīstamu, nopietnu lietu atklāšanā un izmeklēšanā.

Bet vai ta rezultātā tiks sasniegts taisnīgs risinājums un gūts labums sabiedrībai, tostarp pašiem likuma pārkāpējiem. Nedomāju.

Zādzību, krāpšanu un piesavināšanos nelielos apmēros dekriminalizācija, viedoklis.

Iespējams, teorētiski administratīvā pārkāpuma process ir vienkāršāks, taču nedomāju, ka praksē darba apjoms administratīvo pārkāpumu lietās būs mazāks kā krimināllietās.

Piekrītot jau paustajiem viedokļiem, arī es uzskatu, ka tādi nodarījumi kā maza apmēra zādzības, krāpšanas un piesavināšanās ir dekriminalizējami.

Psihotropo un narkotisko vielu dekriminalizācija, viedoklis.

Latvijā gadā no narkotisko vielu pārdozēšanas mirst vidēji 150 cilvēku. Narkotisko vielu ražotāji un tirgotāji ir šo cilvēku slepkavas. Pieaugusi bērnu un jauniešu iesaistīšana narkomānijā gan Latvijā, gan Eiropā, kas ir milzīga un akūti risināma problēma.

Uzskatu, ka par narkotisko vielu nelielā apmērā neatļautu iegādāšanos, glabāšanu un lietošanu sods būtu samazināms, no soda sankcijas izslēdzot brīvības atņemšanas sodu. Taču par narkotisko vielu dekriminalizāciju, ir pārāgri runāt un bez kriminālatbildības un sodiem neiztikt.

Arī mans viedoklis citu starpā, ir, ka cīņai ar narkomāniju un noziedzību šajā jomā ir nevis dekriminalizācija, bet veikt informatīvus, izglītojošus pasākumus, īpaši jauniešu vidū, pastiprināt aizsardzības pasākumus pret nelegālo narkotiku tirdzniecību un ražošanu, veicināt ārstēšanās iespējas narkotisko vielu lietotājiem, kā arī atbalstīt šo personu atgriešanos sabiedrībā.

Vidzemes tiesas apgabala prokuratūras prokurors :

Dekriminalizācijas būtība, problemātika un aktualitāte.

Atvieglot Krimināllikumu, atvieglot policijas, prokuratūras un tiesas noslodzi; problemātika - neredzu lielu atšķirību kurā likumā ir/būs noteikta atbildība – administratīvajā vai kriminālajā, ja ir krimināli sodāms, tad valsts iestādes vēl ko darīs, ja administratīvi - tad neko, jo nav resursu cilvēku utml.- viss ir slikti policijā..

Zādzību, krāpšanu un piesavināšanos nelielos apmēros dekriminalizācija, viedoklis.

Es neatbalstu zādzību dekriminalizēšanu, jo pensionāram 100 eiro ir liela nauda, ja būs dekriminalizēts, tad zādzības nelielos apmēros neizmeklēs, neatklās un līdz ar to zaglis paliks nesodīts.

Psihotropo un narkotisko vielu dekriminalizācija, viedoklis.

Sāk ar it kā nevainīgu marihuānu, tad tabletes, tad smagās narkotikas Ļaunums sākas ar sīkumiem un tie ir jāapcērt uzreiz saknē. Vielu lietošana ir cieši saistīta ar noziedzību, tās atklāšanu tu.ml.